SÁCH KHÔNG TÊN SỐ

CAM KẾT TỪ CHỐI BẠO LỰC

TRẦN THỊ ÁI LIÊN

SÁCH KHÔNG TÊN

Cuốn số 1

CAM KẾT TỪ CHỐI BẠO LỰC

Th.s Trần Thị Ái Liên

www.TranThiAiLien.vn

www.BanCuaBe.org

Mục lục

Lời nói đầu

CHƯƠNG TRÌNH KỶ LUẬT KHÔNG NƯỚC MẮT RA ĐỜI NHƯ THẾ NÀO?

Chương trình Kỷ Luật Không Nước Mắt (KLKNM) ra đời vào cuối năm 2011 tại Sài Gòn, bắt đầu ở Hà Nội vào năm 2012, và "bùng nổ" vào năm 2013, 2014, 2015. Cho đến cuối năm 2015, KLKNM đã hân hạnh phục vụ hơn 50,000 phụ huynh off-line (ngay tại hội trường) và hơn 500,000 phụ huynh online (youtube, kyna.vn, alada.vn, edumall.vn)

Năm 2013, truyền thông chính thống gọi KLKNM là "cơn sốt" của xã hội Việt Nam, hoặc là "luồng gió mới" trong tư duy và nhận thức của cha mẹ. Bản thân tôi thì thường xuyên được mời lên sóng truyền hình và truyền thanh, cũng như báo giấy, báo mạng và tạp chí, và ngay cả trên trang nhà của Nguyên thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng (http://nguyentandung.org/nguoi-binh-thuong-co-y-chi-se-tro-nen-khac-thuong.html)

Càng nghĩ tôi càng không hiểu được vì sao KLKNM lại đạt được thành công đến như vậy? Tôi đâu có tài giỏi gì đâu, tôi chỉ có thể lý giải như vầy: có lẽ là vì tôi có tấm lòng muốn phục vụ một cách thành tâm nên Ông Bà Tổ Tiên đã mượn miệng của tôi để truyền đạt và dạy dỗ con cháu.

Tôi theo gia đình sang Mỹ định cư theo diện HO năm 1990. Khi lên máy bay và nhìn xuống đất để thấy quê hương lần cuối cùng, lòng tôi xao xuyến không tả được. Thời đó, ai ra đi cũng ngỡ rằng không bao giờ có thể trở lại được, nên lúc phi công nói "chúng ta đang sắp bay ra khỏi không phận Việt Nam" nỗi mất mát trong lòng tôi sao mà bao la và choáng ngợp.

Tôi đã hứa với lòng là tôi sẽ trở lại "Phải có cách trở về được, tôi sẽ tìm mọi cách để trở về và giúp đỡ những người Việt dù không biết không quen". Tôi viết những dòng nhật ký này khi máy bay đang dần dần rời xa không phận của quê hương. Quyển nhật ký này bây giờ còn nằm trong két sắt chống cháy ở nhà Ba Mạ tôi.

Lúc tôi về Việt Nam lần đầu tiên năm 2002, tôi đi tour từ Bắc chí Nam, nhưng cũng chẳng biết phải làm gì. Năm 2004, tôi may mắn được gặp Bác sĩ Quỳnh Kiều, người sáng lập tổ chức Project Vietnam, thuộc Viện Hàn Lâm Nhi Khoa Hoa Kỳ. Tôi theo đoàn của Bs Quỳnh Kiều về Lạng sơn, họ mổ hàm ếch cho trẻ em, khám bệnh cho người địa phương và mổ mắt cườm cho người già. Năm 2007, tôi đến 15 bệnh viện đa khoa khác nhau ở Việt Nam, ở mỗi nơi, tôi làm việc khoảng 1 đến 2 tuần, để giúp chương trình "Hơi thở cho sơ sinh" của Bs Quỳnh Kiều. Tôi nhận ra một điều là hầu hết cha mẹ Việt Nam rất thương con nhưng vì họ không có thông tin và kỹ năng cho nên họ vô tình làm tổn hại con họ về mặt thể chất cũng như tinh thần.

Vì vậy, khi tôi về lại Việt Nam năm 2009, tôi quyết định thành lập công ty Bạn Của Bé với sứ mệnh là hỗ trợ cha mẹ Việt Nam trong cách quá trình nuôi dạy con cái bằng thông tin khoa học. Lúc đó, tôi không nghĩ là tôi có đủ tư cách để làm người đứng trên sân khấu chia sẻ thông tin và kỹ năng dạy con vì tôi không có bằng tâm lý, không có bằng nhi khoa, và cũng chưa từng có con. Tôi chỉ có bằng cử nhân Chính Trị Học, cử nhân Quản Trị Kinh Doanh và Thạc sỹ Chính Sách Công. Do đó, tôi chỉ làm việc là mời phụ huynh đến khán phòng để nghe chuyên gia trình bày.

Thời kỳ đầu, tôi chỉ mời Bác sỹ từ Mỹ về, nhưng tôi nhận ra rằng, làm như vậy thì quá tốn kém và mỗi năm chỉ có thể làm 1 lần, như vậy thì sức lan toả sẽ rất thấp, số người nghe được thông tin rất ít. Tôi quyết định mời chuyên gia Việt Nam. Song, lúc đó ở Việt Nam khái niệm học cách dạy con không có trong nhận thức của người ta thì làm sao mà có chuyên gia. Tôi chỉ có thể mời những người làm trong ngành đào tạo nhưng họ tự hào rằng họ đã thành công trong cách dạy con của họ. Họ đến chia sẻ cách họ đã dạy con mình.

Điều này rất nguy hại là vì cách dạy con theo kinh nghiệm thì nó đúng với con họ, đâu có nghĩa là nó sẽ đúng với con người khác, vì con họ và con người khác sẽ rất khác nhau về di truyền, về truyền thống gia đình, hàng xóm, họ hàng . . . Vì vậy, lúc đó mình đã rất ngại ngùng nhưng không có cách nào khác hơn.

Điều gì đã đưa đẩy tôi trở thành “diễn giả”? Hôm đó, có một diễn giả gọi mình xin lỗi không đến được chương trình dù chỉ còn 2 ngày nữa thì chương trình sẽ diễn ra. Mình vội vàng gọi xin lỗi phụ huynh. Lần sau, cũng anh này, lại xin lỗi không đến được trong khi chỉ còn 2 tiếng đồng hồ nữa thôi. Mình chỉ còn cách là phải đứng trước cửa chờ phụ huynh đến xin lỗi và đề nghị họ nghe mình nói “bù”. Mình “chém gió đại” cách chơi đùa để giúp con phát triển não và tư duy.

Nói xong, tôi rất lo lắng và không ngớt xin lỗi phụ huynh về sự vụng về và thiếu chuyên nghiệp của mình. Không ngờ, phụ huynh lại nói “tôi chưa bao giờ nghe ai nói hay như cô”, người khác lại nói “thôi, lần sau cô đừng mời ai hết, cô nói nữa đi”. Tôi quá ngỡ ngàng, chưa biết phải nói sao, một phụ huynh khác lại nói “lần sau, cô nói cách làm sao dạy con mà không cần phải đánh đi”. Thế là, chương trình KỶ LUẬT KHÔNG NƯỚC MẮT (KLKNM) ra đời.

Lần đầu tiên làm chương trình KLKNM, tôi chỉ trông đợi có 20 người đến nghe thôi vì tất cả những chương trình trước đây, khó khăn lắm mới mời được vài phụ huynh. Lần này, tôi nghĩ là vì họ đề nghị thì có lẽ sẽ nhiều người đến nên tôi chuẩn bị phòng đủ cho 20 người. Thế mà, có đến 62 phụ huynh đến hôm đó. Họ vỗ tay không ngớt, và từ đó KLKNM “bùng nổ” cho đến bây giờ.

TẠI SAO QUYỂN SÁCH NÀY MANG TÊN “SÁCH KHÔNG TÊN”?

Đỉnh điểm của “cơn sốt KLKNM” là vào năm 2013, 2014. Lúc đó, mỗi ngày tôi trình bày KLKNM 3 ca, 9h sáng, 14h chiều, và 18h tối, mỗi ca có khoảng từ 300 – 500 phụ huynh, có khi lên đến 800 phụ huynh, suốt tuần, từ thứ 2 đến thứ 5, và thứ Bảy & Chủ nhật thì có

khi làm chương trình chuyên sâu CHA MẸ AM HIỂU, CHA MẸ HỒN NHIÊN & CHA MẸ ĐỒNG HÀNH. Tôi chỉ được nghỉ ngày thứ 6, nhưng ngày này, tôi lại phải đi quay truyền hình, trả lời phỏng vấn báo chí. Kết quả của quá trình làm việc vô độ này là tôi bị suy kiệt hoàn toàn về sức khoẻ lẫn tinh thần vào cuối năm 2013.

Ngay thời điểm này, có đến 9 nhà xuất bản liên hệ tôi vì họ muốn phát hành quyển sách KỶ LUẬT KHÔNG NƯỚC MẮT, một đề tài đang rất "hot". Hình như là cái tên KLKNM này có sức hấp dẫn rất kỳ lạ. Nhưng thành thật mà nói là tôi không đủ tự tin để viết, tôi càng không đủ thời gian và sức lực để làm. Thế là, quyển sách mang tên "Kỷ Luật Không Nước Mắt" cũng ra đời ngay đỉnh điểm của cao trào, và nó được phụ huynh săn lùng . . . Tiếc thay, nó không phải là KLKNM thật của Trần Thị Ái Liên, mà nó là của một tác giả không tên tuổi nào đó, trơ trẽn ăn cắp tên "Kỷ Luật Không Nước Mắt" của tôi để lợi dụng cơ hội mà trục lợi

Phụ huynh đồn nhau về giá trị của hội thảo KLKNM, và họ bị nhầm quyển sách cùng tên đó có cùng tác giả, rất tiếc tác giả không là một, nội dung lại càng khác xa. Tôi không truy cứu việc vi phạm bản quyền thiếu tự trọng này, và tôi cũng chẳng cần tranh đoạt cái tên KLKNM để mà làm gì. Cái quan trọng là cái nội dung bên trong có mang lại ích lợi cho người đọc hay không thôi.

Vì vậy, tôi quyết định, nếu đã có người "ăn cắp" cái tên KỶ LUẬT KHÔNG NƯỚC MẮT rồi, thì quyển sách của tôi trở thành SÁCH KHÔNG TÊN. Rất đơn giản và dễ nhớ.

TẠI SAO TÔI TÂM HUYẾT VIỆC CHIA SẺ THÔNG TIN DẠY CON?

Sự thật thì tôi chẳng bao giờ nghĩ rằng tôi đủ tư cách để đứng trên sân khấu mà chia sẻ thông tin về cách con, nhưng sự việc đã đưa đẩy, một sự ngẫu nhiên mầu nhiệm đã biến tôi thành "diễn giả".

Có lẽ tôi cần phải viết câu chuyện của mình để bạn biết tôi là ai và

tôi có xứng đáng để bạn dành thời gian đọc những gì tôi viết hay không?

Tôi sinh ra tại bệnh viện Từ Dũ năm 1971, và tôi là con út trong gia đình 7 con, rất nghèo. Thời đó, Ba tôi là Thiếu tá cảnh sát của chế độ Việt Nam Cộng Hoà, nhưng vì ông không ăn hối lộ, và ông phải nuôi một vợ, bảy con, cha mẹ già và các anh chị em. Cùng thời với Ba tôi, ai cũng vậy, mỗi gia đình có bảy tám con, mỗi mái nhà có ba bốn thế hệ ở cùng nhau. Các em Ba tôi, có chồng vợ con cái cũng không dọn ra riêng, họ cũng đóng góp tiền lương, nhưng phần chính vẫn là từ Ba tôi vì ông là anh cả.

Theo lời kể của chị cả tôi, ngày đó, chị và Mẹ tôi phải đi chợ từ lúc người ta vừa mới mở hàng buổi sáng hoặc ngay khi người ta sắp dọn buổi chiều để mặc cả được giá rẻ nhất. Bữa ăn hầu như chỉ toàn là tôm rí, cá cơm, rau lí nhí. Chị tôi hay than là lặt đầu tôm nhỏ rí “khổ gần chết”.

Mạ tôi là con nhà rất giàu ở Huế, nhà bà ngoại tôi. Mạ tôi kể ngày xưa, mỗi đứa con của Bà Ngoại tôi có một vú nuôi riêng, căn nhà ở mặt đường Mai Thúc Loan, to đến mức người làm phải đạp xe đi đóng/mở cửa hằng ngày, đứng đầu này kêu đầu kia không nghe. Nhưng gia đình Ba tôi thì rất nghèo, họ chỉ được cái là rất nổi tiếng về nề nếp và gia giáo, cho nên Bà ngoại tôi mới nhận lời mai mối để gả con gái. Ba Mạ tôi cưới nhau là do mai mối chứ không hề hẹn hò gì trước cả, thế nhưng họ hạnh phúc với nhau cho tới bây giờ, đã gần 60 năm. Hai người rất khắc khẩu, rất ngược tính tình, nhưng họ biết cách, nhường nhịn, giữ gìn để tạo cho các con một mái gia đình tạm gọi là êm ấm.

Từ nhỏ đến lớn tôi chưa từng thấy Ba Mạ tôi lớn tiếng với nhau. Đến độ mà hồi đó, tôi đã từng yêu một anh chàng tên là Hà Duy Quyết Chí, và hai chúng tôi thường gây gổ với nhau. Chí yêu và lo lắng cho tôi nhiều lắm, nhưng lúc đó tôi đòi “bỏ” Chí vì lý do là hai đứa gây nhau nhiều quá làm sao sống với nhau trọn đời được, “Chí thấy không, Ba Mạ Liên có bao giờ gây nhau đâu, sao Chí gây với Liên hoài vậy”. Nghĩ lại, tôi thật là trẻ con và bất công cho chàng. Đương nhiên cuộc tình đó đã kết thúc vì nhiều lý do phức

tạp khác, và sau đó tôi nhiều lần năn nỉ Chí cho tôi cơ hội trở lại, nhưng không bao giờ được, Chí mãi mãi ở trong phần đặc biệt nhất của trái tim tôi.

Vài năm sau, tôi nói với chị cả tôi “Sao Ba Mạ chẳng bao giờ cãi nhau, Thu Châu, Xuân Thịnh, Lan Sơn chẳng bao giờ cãi nhau, mà Bi với Chí cãi nhau suốt. Bởi vậy Bi nghĩ tụi này bỏ nhau đau khổ thiệt, nhưng chắc cũng đúng”. Chị cả tôi nói, “Trời đất, Bi không biết là Ba Mạ cãi nhau sau lưng Bi thôi à. Thu Châu, Xuân Thịnh, Lan Sơn, ai mà đi cãi nhau trước mặt người khác bao giờ”. Té ra là vậy! Có lẽ bí quyết của hạnh phúc vợ chồng là họ có cãi nhau đi chăng nữa, họ vẫn tha thứ và tìm cách chung thuỷ và vui vẻ cùng nhau.

Điều này là một trong những ví dụ cụ thể để bạn thấy là tôi cũng như đa số trẻ em Việt Nam trong quá khứ và trong hiện tại, hầu như không có sự dạy dỗ, tâm sự chia sẻ, tỉ tê của cha mẹ, và điều đó dẫn đến nhiều hệ lụy đáng tiếc đến nhường nào. Dù đa số cha mẹ Việt Nam yêu thương và hy sinh cho con nhiều lắm, nhưng họ không có thông tin khoa học về tâm sinh lý và các giai đoạn phát triển của trẻ thơ, cho nên, nói một cách nôm na là họ nuôi con gần giống nuôi gà, chỉ cho ăn, mặc, ngủ, học . . . hết. Không hoặc rất ít trò chuyện chia sẻ kinh nghiệm sống, hoặc là giải thích những sự việc xảy ra hằng ngày. Đa số, chỉ la rầy, đánh phạt mà không giúp cho con hiểu “tận tường” sự việc.

Mạ tôi thường hay nói chuyện với con trong giờ cơm, nhưng rất ít khi Mạ tôi được ăn cơm với các con. Hoàn cảnh thời đó thật là bi đát, các bà vợ của tù cải tạo, trước đây từng là tiểu thơ con nhà giàu, bây giờ bươn chải, buôn thúng bán bưng. Mạ tôi đi bán từ trước khi các con thức dậy, và về khi chúng đã ngủ rồi. Chỉ có ngày Tết thì Mạ tôi được ở nhà ăn cơm với các con. Viết đến đây, tôi thể cầm được nước mắt. Thương Mạ, thương gia đình và thương cho tuổi thơ của mình biết chừng nào.

Thời đó, các anh chị tôi và tôi bị chú Nhơn đánh và O Út mỉa mai nhiều lắm. Anh Tín của tôi bị chị Thu đánh cũng rất nhiều. Còn tôi, thì có lẽ vì hồi nhỏ tôi ngu khờ, dễ bảo như cục bột nên ít bị đánh

đòn. Nhưng tôi lại bị anh chị trêu chọc. Bây giờ, đi bác sỹ tâm lý, tôi kể cho họ nghe thì họ đánh giá cách trêu chọc hồn nhiên của anh chị tôi là “abused” tức là xâm hại. Tôi còn nhớ, Chị Lan nằm trùm mền rồi nói với tôi, “Bi ơi, cái mền này ấm và êm lắm, chui vô đi”. Tôi chui vào thì chị đánh rắm trong mền rồi trùm tôi lại, không cho tôi ra. Khi đi Sở thú chơi, mấy anh chị tôi trốn hết, tôi quay lại không thấy ai, gọi mãi không thấy trả lời, chạy khắp nơi tìm không thấy, mệt, đói, khát và hoảng loạn, tôi bật khóc, và thế là họ nhảy ra khỏi chỗ trốn, cười chế nhạo và nói “mày ngu quá nên mới bị chọc. Ai kêu mày ngu”. Khi khác, mấy anh chị tôi, nắm tay chân tôi lại rồi cù lét. Tôi cười rồi khóc rồi giãy giụa, nhưng không thoát được… Tôi về méc Mạ thì Mạ tôi cũng cười rất hồn nhiên và nói “mấy anh chị thương con mà, chơi cho vui mà.” Có ai thấy như vậy là vui không? Đây là tra tấn.

Chuyện này là chuyện bình thường thời đó, nhiều trẻ em khác cũng trải qua, không giống hệt nhưng cũng tương tự. Đa số, khi còn nhỏ thì họ uất ức, nhưng khi lớn lên họ lại xem đó là chuyện thường và họ cư xử với con họ như vậy. Anh Tín tôi còn nói “nhờ tao bị đánh nhiều vậy nên mới nên người và đàng hoàng”. Đáng sợ thay, rất nhiều người quan niệm như anh Tín của tôi. Nghe xong câu này, tôi chợt nghĩ “anh Tín sang Mỹ từ năm 18 tuổi, ở Mỹ gần 30 năm mà còn suy nghĩ như vậy thì ở Việt Nam, người ta sẽ như thế nào”

Đây là lý do, tôi quyết định về Việt Nam để giúp phụ huynh Việt Nam thay đổi nhận thức. Khi tôi bắt đầu nói ý tưởng này với một vài người bạn, có người bác sỹ nhi nói với tôi “em có điên không? Dạy người ta cách dạy con là chửi người ta không biết dạy con, là nói người ta gia đình vô giáo dục, xúc phạm người ta dữ lắm đó”. Tôi không hiểu tại sao chị này lại nói như vậy, tôi không thấy có sự liên hệ logic nào trong cách suy nghĩ này, nhưng rất nhiều người đồng ý với chị ấy và khuyên tôi “đừng làm, người ta ném đá chết bây giờ”.

Song, với hiểu biết và tầm nhìn của người học chính sách công, tôi nhận thấy rất rõ ràng: vấn đề không có thông tin & kỹ năng nuôi dạy con ở Mỹ và các nước văn minh là vấn đề cá nhân, nhưng ở

Việt Nam, nó là vấn đề xã hội. Vì ở những nước văn minh, thông tin đầy đủ, nhưng nếu cha mẹ không đọc thì đó là vấn đề cá nhân của họ, còn ở Việt Nam năm 2009, chính phủ không hề cung cấp bất kỳ loại thông tin, sách báo, truyền thông nào để hỗ trợ phụ huynh trong cách nuôi dạy con. Tệ hơn nữa là chính phủ đã tuyên truyền không nên đánh trẻ em từ rất lâu, nhưng họ chỉ tuyên truyền suông miệng mà không đưa ra một giải pháp thay thế nào. Điều này càng làm cho phụ huynh lúng túng, bất lực, thậm chí hoang mang, và trẻ em thì ngổ ngáo, hư hỏng.

Vì vậy, bất chấp sự cản trở của bạn bè, tôi cương quyết phải theo đuổi sứ mệnh này. Rất may, “Kỷ luật không nước mắt” được ra đời một cách tình cờ bởi lời đề nghị của một phụ huynh nhưng nó được hưởng ứng bởi hàng trăm ngàn phụ huynh, điều này cho thấy sự thiếu kém về mặt giáo dục cộng đồng trong xã hội chúng ta, nhưng nhận thức của từng con ngừơi thì vẫn rất đáng khâm phục.

Tôi cùng các bạn sinh viên xây dựng Bạn Của Bé với slogan “Cùng cha mẹ, vì bé yêu” với sứ mệnh mang thông tin khoa học đến cho phụ huynh. Từ khi thành lập đến nay, có hàng trăm ngàn phụ huynh đã theo dõi KLKNM, nhưng đây chỉ là hạt cát trong cái sa mạc mênh mông hơn 90 triệu người này. Tôi hiểu rằng con đường còn dài vô tận, và sự nghiệp xây dựng thế hệ tương lai cho dân tộc ta và nhân loại toàn thế giới sẽ không bao giờ dừng lại. Cứ mỗi thế hệ đi qua, chúng ta có trách nhiệm để lại cho thế hệ sau những điều tốt đẹp. Tôi rất mong có được sự đồng hành của bạn trong suốt hành trình vô tận, đang được bắt đầu bằng những bước chân nhỏ bé này.

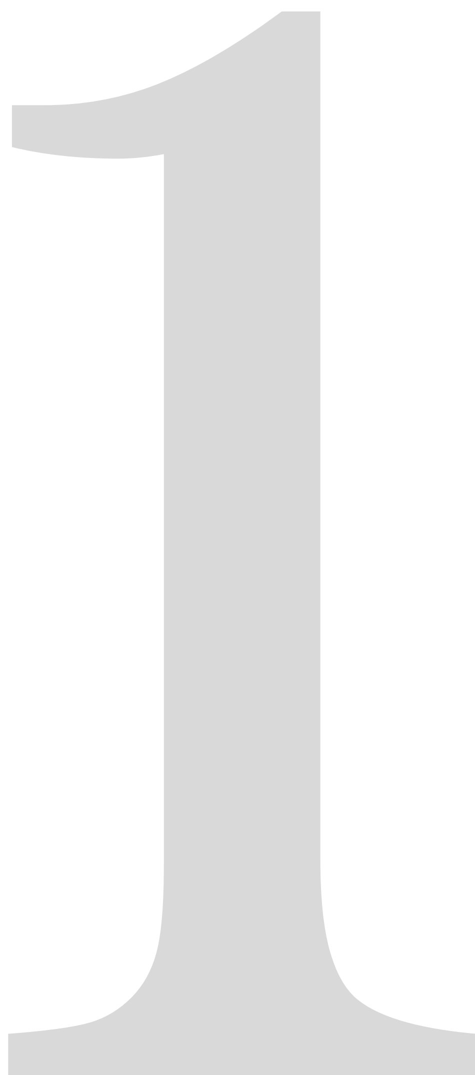
Xin chân thành cảm ơn bạn đã đón đọc quyển eBook đầu tay của tôi. Chắc chắn sẽ không tránh khỏi những sai sót đáng tiếc, kính mong bạn tha thứ và thẳng thắn đóng góp ý kiến để tái bản có thể hoàn chỉnh hơn. Xin chúc bạn có những giây phút đáng nhớ khi đọc quyển sách vụng về này, và sau đó bạn có những ứng dụng hữu hiệu để bản thân bạn và gia đình bạn được hạnh phúc hơn, thư giãn hơn, nhất là các thiên thần nhỏ của bạn sẽ có được cái tuổi thơ êm đẹp mà chúng ta từng ước ao và các bé xứng đáng được thụ hưởng.

Trân trọng,
Trần Thị Ái Liên

Lời cảm tạ

Xin chân thành cảm ơn rất nhiều phụ huynh, bạn bè, đồng nghiệp, sinh viên, tình nguyện viên, nhân viên, gia đình, đối tác đã trực tiếp hoặc gián tiếp đóng góp vào sự thành công của “Kỷ luật không nước mắt”

Trần Thị Ái Liên

Chương #1

TRIẾT LÝ TỪ CHỐI BẠO LỰC

Tại sao phải từ chối bạo lực?
Theo khuyến cáo của Viện Hàn Lâm Nhi khoa Hoa Kỳ, không có trường hợp nào gọi là chính đáng để sử dụng bạo lực với trẻ em.

Tại sao phải từ chối bạo lực? Theo khuyến cáo của Viện Hàn Lâm Nhi khoa Hoa Kỳ, không có trường hợp nào gọi là chính đáng để sử dụng bạo lực với trẻ em.

Chưa nói tới việc chì chiết, đánh mắng nặng nề, cha mẹ người thân chỉ cần chê bai nhẹ, đánh con nhẹ hay thúc ép con dù rất nhẹ nhưng làm **thường xuyên hàng ngày** cũng đủ làm **tổn thương cơ thể con toàn diện, ảnh hưởng xấu tới thành công và hạnh phúc của bé trọn đời.**

Nghe qua tuyên bố này có vẻ vô lý vì chúng ta thấy có rất nhiều người hồi nhỏ bị đánh tan nát, lớn lên vẫn bình thường mà. Sự thật thì tuyên bố trên có cơ sở khoa học. Tại sao? Khi bị chê bai, ép buộc, hối thúc, đánh mắng bé sẽ có cảm giác căng thẳng, cơ thể bé sẽ tiết ra chất cortisol. Cortisol và một số các hormone khác có tác dụng làm cơ thể hoạt động mạnh mẽ hơn, tim đập nhanh hơn, hét lớn hơn, chạy nhanh hơn, nhảy cao hơn, sức nâng mạnh hơn để con người chống đỡ lại môi trường nguy hiểm mà sống còn. Đây là cơ chế sinh tồn tự nhiên rất cần thiết cho sự sống còn của chúng ta nhưng cùng một lúc, Cortisol cũng có tác dụng phá hại cơ thể của chúng ta.

Nếu cơ thể thường xuyên có cortisol thì người lớn sẽ mau già và trẻ em sẽ chậm lớn. Một người lớn mà sống với Corisol hằng ngày sẽ thấy mệt mỏi, chán chường, ăn không ngon, ngủ không yên, nếu có đi bác sĩ thì cũng khám không ra bệnh…

Người lớn hiểu nỗi khổ sống với cortisol vì phải vật lộn với công việc, lo cơm áo gạo tiền, chuyện con cái,… Nhưng có ai hiểu được nỗi khổ của một đứa trẻ phải sống với cortisol từ sáng đến chiều không?

Khi sợ bé suy dinh dưỡng, cha mẹ đánh mắng cho bé ăn, bé sẽ ăn với cortisol. Khi sợ bé không khoẻ, người thân mắng mỏ cho bé ngủ, bé sẽ ngủ với cortisol. Và, sợ bé học kém, thầy cô giáo thúc ép bé học, bé sẽ học với cortisol. Tức là, đứa trẻ sống với cortisol từ sáng cho tới tối và hằng ngày.

Điều này không những làm trẻ em căng thẳng, mệt mỏi, khổ sở mà còn chậm phát triển toàn diện hoặc phát triển không đều.

Chậm phát triển toàn diện là khung xương sẽ hẹp hơn, tim nhỏ hơn, mạch máu hẹp hơn, gan nhỏ hơn, thận nhỏ hơn, hộp sọ bé hơn, não cũng bé hơn,… Tức là trẻ sẽ nhỏ con hơn, lùn thấp hơn, yếu sức hơn, dễ bị bệnh và lâu lành hơn, và rất có thể là không thông minh bằng những trẻ phát triển bình thường.

Khi đó, bao nhiêu tiền mua đồ ăn, thuốc bổ, bao công sức nhồi nhét con ăn thì con vẫn lùn, vẫn yếu, và có thể trí tuệ kém hơn so với bé phát triển bình thường.

Thế nào là bạo lực?

Khi sợ bé suy dinh dưỡng, cha mẹ đánh mắng cho bé ăn, bé sẽ ăn với cortisol. Khi sợ bé không khoẻ, người thân mắng mỏ cho bé ngủ, bé sẽ ngủ với cortisol. Và, sợ bé học kém, thầy cô giáo thúc ép bé học, bé sẽ học với cortisol. Tức là, đứa trẻ sống với cortisol từ sáng cho tới tối và hằng ngày.

Điều này không những làm trẻ em căng thẳng, mệt mỏi, khổ sở mà còn chậm phát triển toàn diện hoặc phát triển không đều.

Chậm phát triển toàn diện là khung xương sẽ hẹp hơn, tim nhỏ hơn, mạch máu hẹp hơn, gan nhỏ hơn, thận nhỏ hơn, hộp sọ bé hơn, não cũng bé hơn,… Tức là trẻ sẽ nhỏ con hơn, lùn thấp hơn, yếu sức hơn, dễ bị bệnh và lâu lành hơn, và rất có thể là không thông minh bằng những trẻ phát triển bình thường.

Khi đó, bao nhiêu tiền mua đồ ăn, thuốc bổ, bao công sức nhồi nhét con ăn thì con vẫn lùn, vẫn yếu, và có thể trí tuệ kém hơn so với bé phát triển bình thường.

Chương #2

HẬU QUẢ CỦA BẠO LỰC ĐỐI VỚI TRẺ

Trong chương này chúng ta sẽ cùng tìm hiểu bạo lực sẽ ảnh hưởng như thế nào đến hạnh phúc & thành công cả đời của trẻ.

Tâm thức chúng ta có 3 phần: Vô thức là bản năng (ví dụ trẻ em sinh ra tự nhiên biết bú, bò sinh ra tự biết đi dù chẳng được ai dạy dỗ…). Ý thức là nơi ta chủ động suy nghĩ, hành động. Tiềm thức là nơi ta không chủ động được nhưng nó quyết định hành vi, tính cách của ta. Trong quyết định hành động thì ý thức chỉ chiếm 5% thôi, tiềm thức và bản năng chiếm đến 95%.

Nhiều tác giả thì cho là có ý thức và tiềm thức mà thôi, và có tác giả thì cho là vô thức và tiềm thức là một. Nói chung, mọi người đều đồng ý rằng một người bình thường, không có đào tạo chuyên biệt hay chưa luyện tập thành công thiền định thì không thể kiểm soát được tiềm thức, không biết tiềm thức suy nghĩ điều gì, nhưng lại bị tiềm thức quyết định hành vi và tính cách.

Ví dụ, nếu như sáng mai bạn có điều gì quan trọng cần giải quyết nên tối nay bạn đi ngủ sớm, để sáng mai bạn có thể tỉnh táo mà giải quyết công việc. Tối nay, bạn nhìn lên trần nhà, bạn thấy rõ ràng là bạn không suy nghĩ gì hết, nhưng vẫn không ngủ được. Vì sao? Vì bạn chủ động được ý thức, nên ý thức tuân lệnh của bạn, dừng suy nghĩ để ngủ. Rất tiếc, bạn cũng như tôi và đa số người ta, không thể chủ động tiềm thức và cũng không biết tiềm thức nghĩ gì, cho nên lúc này tiềm thức tiếp tục suy nghĩ và lo lắng cho ngày mai, nhưng bạn cũng không biết tiềm thức đang suy nghĩ nữa. Cho nên, cái làm cho bạn không ngủ được là tiềm thức dù ý thức của bạn muốn và đã dừng suy nghĩ để ngủ.

Chúng ta thấy rất nhiều trường hợp, người ta muốn giảm cân, người ta hiểu được rất rõ ràng rằng họ cần ăn ít lại và tập thể dục đều đặn. Song, họ không cưỡng lại được cám dỗ của thức ăn, và dù có cố gắng hết sức để đến câu lạc bộ thể hình, rồi họ cũng ngồi lên đứng xuống, trò chuyện với người xung quanh trong câu lạc bộ chứ không tập thể dục. Sau đó, họ ra về trong lòng đầy ân hận, và tiếp tục lên cân.

Nhiều trường hợp khác, rất nhiều phụ huynh đến Hội thảo Kỷ luật không nước mắt, thấy tôi trình bày hợp lý quá, ân hận sâu sắc vì đã từng đánh mắng con, khóc nức nở ngay trong khán phòng. Khi tôi mời họ tuyên bố cam kết Từ chối bạo lực, họ đã tự nguyện đứng lên cam kết một cách rất chân thành, không hề vì áp lực bên ngoài mà chỉ là tự nguyện toàn tâm toàn ý để từ đó không còn đánh mắng con nữa, nhưng khi về nhà . . . họ lại mắng con, đánh con . . . và ngay lúc đánh mắng đó ý thức họ cũng không hề muốn làm, nhưng không thể cưỡng được.

Cái gì đã thúc đẩy những phụ huynh này? Đó là tiềm thức. Tiềm thức bạo lực đã ngấm sâu trong tâm thức của một tuổi thơ chịu đựng bạo lực, chứng kiến bạo lực và sử dụng bạo lực.

Khi dạy con, chúng ta thường hay tập trung vào ý thức nhưng lại quên đi rằng tiềm thức mới là nơi quyết định hành vi và tính cách của đa số người bình thường.

Tiềm thức của bé đưa ra kết luận: cách giải quyết mọi vấn đề là dùng bạo lực

Áp dụng vào việc dạy con để thấy tiềm thức hoạt động trong suy nghĩ của trẻ như thế nào?
- Khi Mẹ đánh cho con ăn
- Bố đánh cho con học,
- Bà mắng cho cháu tắm,
- Ông chọc ghẹo cho cháu ngủ,
- Thầy Cô nạt nộ cho học sinh trật tự …

Ý thức của trẻ sẽ hiểu được những hành động này đều khác nhau, nhưng tiềm thức hiểu gì:
- Mẹ đang giải quyết vấn đề ăn bằng bạo lực,
- Bố đang giải quyết vấn đề học bằng bạo lực,
- Bà đang giải quyết vấn đề tắm bằng bạo lực,
- Ông đang giải quyết vấn đề ngủ bằng bạo lực,
- Thầy Cô đang giải quyết vấn đề trật tự cũng bằng bạo lực,

Vậy thì tiềm thức của trẻ sẽ đưa ra kết luận "cách duy nhất để giải quyết vấn đề là bạo lực".

Khi lớn lên, bé giải quyết vấn đề gia đình bằng bạo lực, ví dụ như chồng đánh vợ, đánh con, vợ mắng chửi chồng, mỉa mai cha mẹ chồng, mắng chửi hàng xóm ... thì làm sao gia đình có hạnh phúc? Khi trưởng thành và có việc làm, bé giải quyết vấn đề công việc bằng bạo lực ví dụ như đánh nhân viên, chửi sếp, mắng khách hàng thì làm sao có thể thành công?

Tiềm thức bạo lực thúc đẩy bé gái đi tìm và sống với chồng bạo lực

Một cô gái sinh ra và lớn lên trong gia đình hoặc môi trường bạo lực thì ý thức cô sợ hãi bạo lực nhưng tiềm thức cô quen với bạo lực nên tiềm thức thúc đẩy ý thức đi tìm bạo lực mà cô không biết. Do đó khi cô gặp một anh chàng bạo lực thì cô cảm thấy sợ hãi, nhưng "không hiểu sao em cứ muốn gặp anh hoài". Thế là "sự hấp dẫn" này có thể dẫn đến tình yêu rồi hôn nhân, và cô bị chàng bạo hành.

Cô muốn rời bỏ, nhưng không dứt ra được. Vì sao đa số phụ nữ bị bạo hành rất muốn ra đi nhưng không đi được? Lý do là cái ý muốn ra đi là của ý thức, nhưng cái giữ chân cô lại là tiềm thức. Vậy thì, một là cô sẽ đau khổ với anh chàng bạo lực suốt đời, hai là cô sẽ rời anh bạo lực này rồi bị hấp dẫn bởi cái bạo lực của một anh khác.

Nghiên cứu Xã hội học đã thống kê rằng 100% phụ nữ có chồng bạo hành đều có tuổi thơ bạo lực. Xin lưu ý là trong số trẻ em sống trong **bạo** lực thì đa số lớn lên có chồng bạo hành **nhưng phải là 100%.**

Tiềm thức bạo lực thúc đẩy bé trai đi tìm và tham gia bạo lực

Một thanh niên sinh ra và lớn lên trong gia đình hoặc môi trường bạo lực thì anh ta không sợ hãi bạo lực như trường hợp của cô gái, nhưng đáng sợ thay, anh ta thích thú bạo lực. Anh ta dùng bạo lực cho mọi vấn đề. Anh ta có quan niệm rằng người mạnh mẽ phải là người thắng bằng bạo lực, nhường nhịn là nhu nhược, và ôn hoà là hèn kém. Cái đáng sợ là anh ta thích tham gia bạo lực, anh ta tham gia băng đảng, anh ta sẵn sàng ủng hộ chiến tranh, và anh ta dễ bị dụ dỗ để xung phong ra chiến trường hoặc tham gia các hoạt động đấu tranh, chống đối chính quyền hoặc khủng bố.

Kết quả là gì? Đánh vợ con thì sẽ không được vợ con yêu thương. Đánh bạn bè hàng xóm thì bị xa lánh. Đánh nhân viên và khách hàng thì họ sẽ bỏ đi không bao giờ trở lại. Tham gia băng đảng thì tù tội. Ra chiến trường thì có mấy ai trở về nguyên vẹn. Ở những nước văn minh như Anh Pháp Đức Mỹ, trẻ em được giáo dục nhân bản và ôn hoà, cho nên thanh niên của họ không thích tham gia quân đội. Chính phủ các nước này phải trả rất nhiều tiền để khuyến khích người đi ra trận mà vẫn không được. Những người ra trận, khi trở về, lòng đầy ân hận, đau khổ vì đã phải giết người vì họ hiểu rằng bên trong bộ quân của "kẻ địch" đó cũng chỉ là một con người như họ, có gia đình có người thân, và "kẻ địch" đó khi bị họ giết thì cũng đau, và gia đình họ cũng buồn.

Ngược lại, ở những nước kém phát triển như Việt Nam thì thanh niên xung phong ra trận địa, chưa tới tuổi thì để đá vào túi để đủ cân nặng mà ra trận, hoặc cùng cắt tay viết huyết thư để được ra trận. Khi giết được "kẻ thù" thì mừng vui, không cần quan tâm rằng, những "kẻ thù" đó cũng chỉ là những con người bằng da, bằng thịt, biết yêu thương biết đau buồn như họ thôi. Chúng ta nhồi sọ thanh niên của chúng ta như vậy là anh hùng để rồi hàng triệu lớp người ra đi không bao giờ trở lại. Hình ảnh Mẹ già neo đơn vì tất cả con trai đã chết trận được ca ngợi như những lời mỉa mai đau đớn nhất của lịch sự loài người, bao nhiêu lời ca ngợi đủ để bù cho nỗi cơ đơn trống vắng và lấp đầy cái bao tử đói meo của cụ già 90 tuổi còn phải tự bươn chải nuôi sống mình.

Ngược lại, ở những nước kém phát triển như Việt Nam thì thanh niên xung phong ra trận địa, chưa tới tuổi thì để đá vào túi để đủ cân nặng mà ra trận, hoặc cùng cắt tay viết huyết thư để được ra trận. Khi giết được "kẻ thù" thì mừng vui, không cần quan tâm rằng, những "kẻ thù" đó cũng chỉ là những con người bằng da, bằng thịt, biết yêu thương biết đau buồn như họ thôi. Chúng ta nhồi sọ thanh niên của chúng ta như vậy là anh hùng để rồi hàng triệu lớp người ra đi không bao giờ trở lại. Hình ảnh Mẹ già neo đơn vì tất cả con trai đã chết trận được ca ngợi như những lời mỉa mai đau đớn nhất của lịch sự loài người, bao nhiêu lời ca ngợi đủ để bù cho nỗi cơ đơn trống vắng và lấp đầy cái bao tử đói meo của cụ già 90 tuổi còn phải tự bươn chải nuôi sống mình.

Bạo lực thật đáng sợ, bạo lực thật sự làm tổn thương cơ thể con chúng ta toàn diện, và ảnh hưởng xấu tới hạnh phúc và thành công của bé trọn đời.

Chính vì thế, hãy HÃY TỪ CHỐI BẠO LỰC" và "từ chối bạo lực 2 CHIỀU"

Chiều thứ nhất: Không dùng bạo lực để ép buộc người khác. Hãy dùng lý lẽ, tình thương, khuyến khích. Hãy thuyết phục và kiên nhẫn chờ đợi. Đa số người bình thường đều muốn làm lành và tránh dữ.

Chiều thứ hai: Không đồng ý với bất cừ ai dùng bạo lực để ép mình làm điều sai trái. Không ca ngợi và **cổ vũ lực.**

Ví dụ, nếu ai đó bảo tôi “Cô Ái Liên cô ném cây viết này xuống đường đi, nếu không thì tôi sẽ đánh Cô”. Nếu tôi đồng ý với bạo lực thì tôi sẽ ném cây viết. Nhưng vì tôi sống theo triết lý TỪ CHỐI BẠO LỰC cho nên tôi trả lời “Ném viết xuống đường là việc sai trái vì đó là xả rác nơi công cộng, và cây viết có thể trúng người đi đường làm người ta đau. Do đó, có đánh tôi bao nhiêu tôi cũng không làm. Và có đánh tôi bao nhiêu tôi cũng không đánh lại vì tôi là người cao thượng, tôi sống theo triết lý từ chối bạo lực” Có người sẽ nói là “Cô điên à, chỉ có việc ném cây viết bé nhỏ, mà Cô chống lại làm gì để bị đánh đến chết à”. Nghe cũng có lý, đúng là chúng ta cần cân nhắc giữa việc lớn và việc nhỏ, việc nghiêm trọng và việc không đáng kể. Chỉ vì không ném cây viết để bị đánh chết quả là không xứng đáng.

Song, nếu suy xét cho cùng thì bạo lực không thể giải quyết được vấn đề. Phật Tổ có nói rằng “Lấy ân báo oán thì oán tiêu tan. Lấy oán báo oán thì oán tràn đầy”.

Ví dụ, nếu ta ví bạo lực như là trái banh tennis thì hành động người ta đánh hay chửi mình giống như là người ta dùng vợt đánh trái banh qua lưới và bay về hướng mình. Nếu mình cũng chửi và đánh lại thì cũng giống như là mình dùng vợt đánh trái banh tennis qua lưới và bay trở ngược về phía họ. Rồi họ lại chửi và đánh trả mình thì cũng giống như họ đánh trái banh tennis lại cho mình . . . rồi mình đánh trả, rồi họ đánh trả . . . Hai người chửi qua chửi lại, đánh nhau qua lại thì cũng như hai người dùng vợt đánh qua lại trái banh tennis biểu tượng cho bạo lực.

Kết quả là trái banh tennis bạo lực sẽ bay qua bay lại giữa hai người cho tới khi nào hai người ngừng đánh chửi hoặc hết sức để đánh chửi.

Nếu mình không đánh trả thì họ chẳng còn banh để đánh về phía mình lần sau. Vậy thì họ sẽ đi lấy trái banh khác để đánh về phía mình, mình cũng không đánh trả, họ lại sẽ không có banh để đánh về phía mình. Rồi, họ sẽ đem một rổ banh, một kho banh để đánh tới tấp về phía mình, mình cũng không đánh trả, rồi sẽ tới lúc họ hết banh.

Nhưng với chỉ một trái banh thôi, mà mình cứ đánh trả, họ sẽ chẳng bao giờ hết banh để đánh về hướng mình.

Trong câu chuyện này chúng ta có hai lựa chọn: một là tiếp tục đánh trả, thì họ sẽ có banh để đánh mình lần tiếp theo cho đến mãi mãi, hai là bỏ qua những cú đánh ban đầu, tha thứ, không đánh trả thì họ sẽ không còn banh để đánh mình nữa.

Lịch sử loài người đã chứng minh sức mạnh của triết lý TỪ CHỐI BẠO LỰC. Mahatma Ganhdi đã áp dụng triết lý từ chối bạo lực để mang lại độc lập tự do cho dân tộc Ấn Độ từ tay Thực dân Anh.

Ông đã kêu gọi người Ấn Độ không đánh lại người Anh, không đấu tranh bằng bạo lực mà hãy ôn hoà. Họ chỉ không tuân không thủ những luật lệ bất công và vô lý mà thôi. Dù lính Anh đánh, bắn, bỏ tù ... những người tranh đấu cho tự do vẫn không đánh lại, không bắn lại. Kết quả là người Anh đã phải bỏ cuộc. Người Ấn Độ không những dành lại được độc lập tự do mà còn là tấm gương sáng cho toàn thể nhân loại noi theo.

Một trong những câu chuyện nổi tiếng của Gandhi đó là việc ông đi bộ ra biển để sản xuất và buôn bán muối. Thời đó, thực dân Anh chỉ bóc lột người thuộc địa, họ đưa ra luật là người Ấn Độ không được sản xuất và buôn bán muối, vì đây là gia vị thiết yếu, nên họ để dành cho doanh nghiệp Anh độc quyền và thu rất nhiều lợi nhuận. Gandhi thấy rõ đây là sự tàn bạo và bất công. Ông tuyên bố rằng ông sẽ đi bộ ra biển để sản xuất và buôn bán muối và nếu bị bắt vô tù thì ông sẵn sàng đi tù.

Hành động cao thượng và can đảm của Gandhi đã thu phục lòng người Ấn Độ nên Gandhi đi đến đâu, người dân đi theo ông đến đó. Cuối cùng, khi đến bờ biển thì có khoảng 3 triệu người hiên ngang sản xuất và buôn bán muối. Chính quyền thực dân không thể bỏ tù hàng triệu người như vậy nên họ đánh và bắn vào đám đông. Người Ấn Độ để cho đàn ông đỡ đạn và chịu đòn, khi họ bị thương ngã xuống thì phụ nữ lôi họ vào băng bó và chăm sóc. Không một ai đánh, bắn lại, hay chạy trốn. Bạn có thấy người hứng đạn hiên ngang là mạnh mẽ và can đảm lắm không? Người sống với triết lý TỪ CHỐI BẠO LỰC là những người ôn hoà, hiền lành nhưng không hề nhu nhược và yếu đuối tí nào, họ thật sự là người rất can trường.

Học hỏi theo triết lý Từ chối bạo lực của Gandhi, Nelson Mandela đã mang lại công bằng cho người da đen ở Nam Phi, Martin Luther King Jr. đã mang lại công bằng cho người da đen ở Mỹ, và Bà Aung San Suu Kyi đã chống lại chính phủ quân phiệt và mang lại Dân Chủ cho Miến Điện …

Trong phong trào đòi nhân quyền của người da đen, bà Rosa Parks đã thực hành đúng theo tinh thần Từ chối bạo lực. Lúc đó, Rosa Parks là một thiếu nữ trẻ, làm thư ký ở miền Nam Hoa Kỳ, nơi mà luật lệ vẫn còn bất công cho người da đen. Trên xe buýt, luật bắt buộc người da đen phải đứng phía sau, và chỉ có người da trắng được ngồi ghế phía trước. Luật này đi ngược với hiến pháp Hoa Kỳ, trong đó có ghi rõ rằng, con người sinh ra bình đẳng. Thế là, Rosa Parks, hiên ngang ngồi lên hàng ghế đầu trên xe buýt. Cảnh sát đến, cô ta hiên ngang đi vào tù, và sau đó tất cả người da đen trong thành phố tẩy chay xe buýt, làm hệ thống xe buýt phá sản. Từ đó dấy lên phong trào “bất tuân dân sự” cho những luật lệ bất công dành cho người da đen. Nhờ hành động hiên ngang của Rosa Park, và sự đấu tranh ôn hoà của người da đen mà luật pháp Hoa Kỳ mới được sửa đổi để mang lại sự công bằng cho tất cả người da màu, chứ không riêng người da đen.

TỪ CHỐI BẠO LỰC thật sự là một triết lý mạnh mẽ. Hãy từ chối bạo lực trong mọi hành động, mọi quan hệ và mọi mặt của cuộc sống thì khi dùng triết lý từ chối bạo lực để dạy con mới có kết quả.

Chúng ta không thể dạy con Từ chối bạo lực khi chính chúng ta không sống với triết lý đó. Vì sao? Khi trẻ nghe mình nói hãy từ chối bạo lực, nhưng hành động của mình là bạo lực hay mình sợ hãi bạo lực tức là mình đồng ý với bạo lực thì ý thức của trẻ sẽ ghi nhớ, nhưng tiềm thức rút ra ba bài học, một là: trẻ sẽ bắt chước cái kiểu nói một đằng làm một nẻo như ba mẹ mình, hai là, trẻ sẽ bắt chước dùng bạo lực để ép buộc người khác và ba là trở thành kẻ hèn nhát sợ hãi và tuân thủ bạo lực để làm bậy.

3

Chương #3

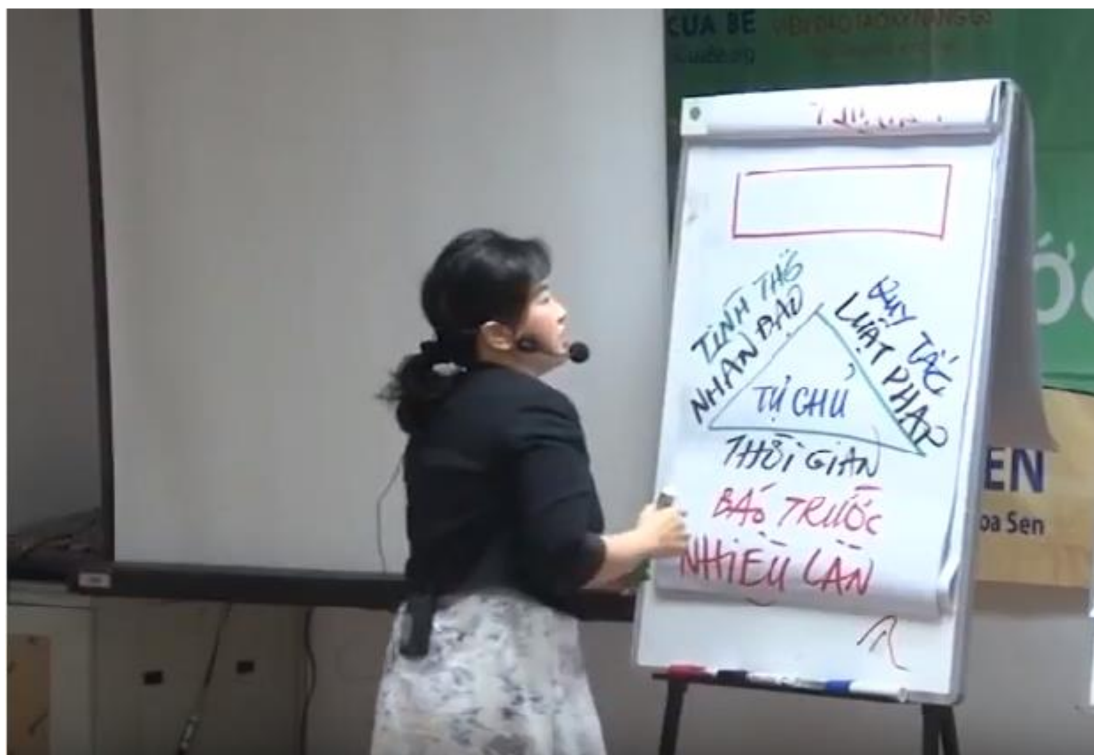
KLKNM HÌNH THÀNH KHẢ NĂNG TỰ CHỦ CHO CON

Người Mỹ có câu "an undisciplined child is an abused child" tạm dịch là "một đứa trẻ không được dạy dỗ và kỷ luật thì không khác gì một đứa trẻ bị bạo hành"

KLKNM không có nghĩa là chiều chuộng nâng niu để rồi hư hỏng. Người Mỹ có câu “an undisciplined child is an abused child” tạm dịch là “một đứa trẻ không được dạy dỗ và kỷ luật thì không khác gì một đứa trẻ bị bạo hành”

KLKNM là rèn luyện và kỷ luật, nhưng không bằng đòn roi mắng nhiếc, mà bằng trí tuệ và lòng yêu thương để từ đó giúp con hình thành khả năng tự chủ.

Người tự chủ là người đưa ra quyết định cho bản thân không vì áp lực bên ngoài. Người tự chủ không làm vì sợ hãi bạo lực hay thèm thuồng quyền lợi. Người tự chủ quyết định hành động vì họ đã suy nghĩ cân nhắc cẩn thận chứ không phải vì bị ép buộc hay dụ dỗ. Quyết định của người tự chủ không phương hại cho bản thân và cũng không nguy hại cho người, động vật và môi trường xung quanh.

Khi bạn đánh con để con không làm việc xấu thì có phải con hiểu đó là việc xấu không nên làm hay vì sợ cây roi? Vì sợ cây roi, do đó ai có cây roi mạnh hơn hay dài hơn thì nó sẽ theo người đó.

Khi bạn cho con món quà để khuyến khích con làm việc tốt thì có phải con hiểu đó là điều tốt nên làm hay vì thèm món quà? Rõ ràng là vì thèm món quà, vậy thì ai có món quà to hơn hay quý hơn, đắt tiền hơn con sẽ nghe theo người đó.

Như vậy chúng ta vô tình biến con mình thành nô lệ của cây roi và món quà, có roi mới tránh, không roi không tránh, có quà mới làm, không quà không làm.

Đây là tay sai, là nô lệ chứ không phải người tự chủ, vì người tự chủ là người biết phân biệt đâu là đúng và tốt thì làm, đâu là sai và xấu thì cương quyết không làm, không cần biết có roi hay có quà.
Khi bạn có con tự chủ, bạn sẽ không phải tốn thời gian công sức để suốt ngày cầm roi thúc giục, để dành thời gian công sức đó để làm việc hoặc nghỉ ngơi. Bạn sẽ đỡ tốn tiền mua quà để dụ con, và dành tiền đó đầu tư cho tương lai… BẠN MUỐN CÓ CON TỰ CHỦ KHÔNG?

Một gia đình có các thành viên tự chủ, gia đình đó ngày càng yên ấm, hạnh phúc.

Một công ty có các nhân viên tự chủ, công ty đó ngày càng phát triển.

Một đất nước có những công dân tự chủ, đất nước đó ngày càng hoà bình và thịnh vượng.

Việt Nam mình tự hào rằng chúng ta đã đánh thắng Tây, thắng Mỹ, nhưng người Thái Lan chẳng bao giờ thắng Tây hay Mỹ, vậy họ có gì để tự hào? Người Thái Lan tự hào rằng họ không cần phải đánh cho nên mới không thắng.

Nếu bạn thích niềm tự hào của người Việt hơn, tôi hoàn toàn tôn trọng quan điểm của bạn, nhưng tôi thích niềm tự hào của người Thái Lan hơn vì không đánh thì khỏi phải đau, khỏi phải thương tích và khỏi phải bất ổn xã hội. Không có cuộc xung đột nào mà không tổn thương mất mát cho đôi bên, thắng hay thua thì một khi đánh nhau cả hai cùng khổ sở.

Người kém hiểu biết thường chọn con đường bạo lực vì nó dễ hơn và nó nhanh hơn, nhưng người thông thái hiểu được rằng con đường bạo lực dù dễ và nhanh hơn nhưng mang lại những hệ quả xấu dai dẳng. Trong cuộc chiến mà chúng ta thắng Mỹ & Tây, hàng triệu người Việt đã đổ máu, hàng bao thế hệ người Việt đã mất tuổi thơ, cơ hội học hành, tương lai và tài sản. Để được niềm tự hào “chiến thắng” chúng ta phải đánh đổi nhiều như vậy, có xứng đáng không, có quá đắt đỏ hay không? Tôi thấy không xứng đáng tý nào, nhưng nếu bạn cho là xứng đáng, tôi xin tôn trọng quan điểm của bạn, vì quan điểm khác nhau là chuyện rất bình thường.

Vì đất nước ta chiến tranh liên miên, chúng ta không có cơ hội để ổn định làm ăn, gìn giữ văn hoá và truyền thống chứ đừng nói đến giáo dục và xây dựng những công dân tự chủ. Khi cơm không đủ ăn, áo không đủ mặc, và hằng ngày phải vật lộn với giao thông thì khó mà xây dựng những thành viên tự chủ cho gia đình và xã hội. Dù thực tế này có phũ phàng, chúng ta cũng phải cố gắng giúp con chúng ta thành những con người tự chủ để gia đình ôn hoà, doanh nghiệp phát triển và đất nước hoà bình thịnh vượng.

Muốn cho từng thành viên tự chủ thì LUẬT PHÁP phải rất NGHIÊM KHẮC, nhưng cũng cần phải rất NHÂN ĐẠO, và cho thời gian để thương lượng, tìm hiểu. Trong gia đình luật pháp là quy tắc, nhân đạo là tình thương, và thời gian nghĩa là mọi việc cũng đều phải được báo trước và nhắc nhở thì phải nhiều lần.

Người Việt có câu “bất quá tam ba bận” nghĩa là nhắc nhở 3 lần là đủ rồi, nhiều rồi. Điều này nghe quen lỗ tai vì nhiều người nói và nhiều thế hệ đã dùng, nhưng đây thực sự là đi ngược với tự nhiên vì câu này hàm ý là tất cả mọi con người đều giống nhau, đều cần được nhắc nhở cùng lắm 3 lần là đủ. Thực tế là con người thì không ai giống ai hoàn toàn, khả năng nhớ và thực thi của từng người lại càng khác nhau. Vì vậy, khi nói là nhắc nhở NHIỀU lần nghĩa là với người có trí nhớ tốt thì “nhiều” có thể là 3 lần, nhưng với người có trí nhớ kém thì “nhiều” có thể là 30 lần.

4

Chương #4

KLKNM VÀ VAI TRÒ CỦA LUẬT LỆ

Khi từng thành viên là người tự chủ, thì họ sẽ biết cân nhắc và quyết định hành động một cách tự giác. Họ không chờ đợi sự hối thúc và không đòi hỏi quyền lợi một cách vô lý…

Khi từng thành viên là người tự chủ, thì họ sẽ biết cân nhắc và quyềt định hành động một cách tự giác. Họ không chờ đợi sự hối thúc và không đòi hỏi quyền lợi một cách vô lý. Thế nào là quyền lợi hợp lý hoặc vô lý? Tuyên bố Nhân quyền của Liên Hiệp Quốc có ghi rõ rằng mưu cầu hạnh phúc là nhân quyền căn bản. Khi mình đòi hỏi quyền lợi mà không dẫm đạp lên quyền lợi của người khác thì đó là đòi hỏi hợp lý. Khi mình đòi hỏi quyền lợi cho bản thân bằng cách dẫm đạp lên quyền lợi của người khác là không hợp lý.

Ví dụ, một người nhân viên đi làm công, họ có quyền đòi hỏi lương bổng phù hợp với công sức họ bỏ ra thì đó là hợp lý. Một người nhân viên công lực, làm việc cho chính phủ tức là đã được chính phủ trả lương, họ có quyền đòi hỏi lương bổng từ chính phủ cho hợp với công sức của họ, nhưng đòi hỏi hối lộ vì lý do lương chính phủ không đủ sống tức là họ dẫm đạp lên quyền lợi của người dân, thì đây là "mưu cầu hạnh phúc cá nhân" nhưng không hợp lý.

Sự thật thì con người ta không ai có thể tự chủ 100%, mọi lúc, mọi nơi, mọi trường hợp được. Đơn giản là vì chúng ta là người, không phải là máy cũng không phải là Thánh. Do đó, để giúp cho từng thành viên tự chủ và vượt qua những giây phút yếu mềm trước cám dỗ, luật pháp phải nghiêm khắc và nhân đạo vì luật pháp giúp con người chống lại cám dỗ.

Luật pháp nhân đạo thì sẽ mang lại hạnh phúc, còn luật pháp tàn bạo chỉ làm cuộc sống khổ sở hơn. Rất nhiều người nhầm hiểu rằng luật pháp chỉ làm cho cuộc sống khổ sở hơn, và càng nhiều luật thì càng khổ. Rất nhiều người cho rằng tự do nghĩa là không có sự ràng buộc của luật lệ.

Sự thật là KHÔNG CÓ LUẬT LỆ THÌ KHÔNG CÓ TỰ DO. Ví dụ, nếu như chúng ta sống ở một nơi mà tuyệt đối không có luật lệ gì cả, ai muốn đánh ai thì đánh, ai muốn chém ai thì chém, giết người, cướp của đều không bị luật pháp trừng phạt. Chúng ta có can đảm đi lang thang dạo mát như hiện tại không? Chúng ta có ngủ trong cái nhà cửa kính không? Đương nhiên là không vì chúng ta sợ bị người ta đập cửa kính hoặc đánh giết mình. Hiện tại, chúng ta đi dạo hiên ngang, ngủ nhà cửa kính thoải mái là vì mình tin vào sự bảo vệ của luật pháp. Ai mà giết mình hay đập cửa kính nhà mình thì sẽ bị luật pháp trừng phạt nên mình mới yên tâm mà hiên ngang đi dạo và ngủ nhà cửa kính. Không có luật pháp bảo vệ thì chúng ta đâu có can đảm đi lại thoải mái mà không sợ bị người mạnh hơn giết mình. Rõ ràng là không có luật pháp thì không có tự do, mà chỉ có hỗn loạn.

Vậy thì khi có luật pháp, chúng ta có tự do hay không? Chưa chắc. Vì nếu LUẬT PHÁP BẤT CÔNG VÀ VÔ LÝ THÌ KHÔNG CÓ TỰ DO, MÀ CÓ ÁP BỨC. Nếu như luật cấm chúng ta đi ra đường thì làm sao mà tự do, hoặc nếu luật cấm chúng ta đi vệ sinh thì làm sao chúng ta khoẻ mạnh và vui vẻ được. Do đó, muốn có tự do thì điều kiện CẦN là có luật nhưng chưa đủ, điều kiện ĐỦ là luật đó phải công bằng và nhân đạo, phải phù hợp với nhu cầu chính đáng của đa số thành viên trong tập thể. Tập thể đó có thể là một nhóm người, gia đình, lớp học, ngôi trường, công sở, hãng xưởng, thành phố, quốc gia, hiệp hội các quốc gia …

Trong gia đình, lớp học, công sở, luật lệ được gọi là nội quy. Trong một quốc gia, luật lệ được gọi là luật pháp. Trong hiệp hội các quốc gia, luật lệ được gọi là hiệp ước.

GIA ĐÌNH Vua-Tôi vs Dân Chủ

Có một lần Báo Văn Hoá Thế Giới phỏng vấn tôi, hỏi: "tại sao đa số trẻ em Việt Nam nhút nhát thụ động, còn đa số trẻ em Tây phương rất năng động, tự tin? Có gì sai trong cách dạy con của cha mẹ Việt Nam không?"
Tôi trả lời rằng tôi không có quyền phán xét cha mẹ Việt Nam sai hay đúng, tôi càng không dám đưa ra kết luận là cha mẹ Việt Nam tệ hơn cha mẹ Tây phương. Tôi chỉ có thể so sánh và chỉ ra sự khác biệt giữa hai bên.

1. Nhiều cha mẹ Việt Nam nghĩ rằng chữ "dạy con" chỉ là một, nhưng "dạy con" gồm rất nhiều vấn đề trong đó có giáo dục và kỷ luật. Kỷ luật là tạo ra quy tắc để giúp con biết tự kiểm soát hành vi của bản thân. Giáo dục là giúp con có kiến thức, kỹ năng, tư duy, hiểu được nguyên nhân, kết quả, lý do. Giáo dục là giải thích, trò chuyện, lắng nghe, tìm hiểu, thử nghiệm … Kỷ luật là thương lượng, cam kết, thưởng và phạt.

   Đa số người Việt sinh con ra chỉ tập trung cho con ăn, cho con bú. Còn người Tây phương khi vừa sinh ra đã trò chuyện, chơi đùa với con.

   Ông bà ta có câu "Con vào dạ là Mạ đi tu", nghĩa là khi con tượng hình trong bụng là Mẹ phải bắt đầu có suy nghĩ thiện, lời nói thiện và hành động thiện vì tín hiệu thần kinh của mẹ truyền cho con. Mẹ nghĩ, nói và làm điều tiêu cực thì con trong bụng cũng nghĩ theo. Đây điều rất quan trọng, là nền tảng giáo dục đầu tiên mà cha mẹ cần phải làm khi con chưa ra đời, rồi khi con ra đời, cha mẹ phải luôn trò chuyện, giải thích dù biết rằng con chưa thể đáp lại.

   Cha mẹ cần phải GIÁO DỤC con từ khi con còn trong bụng mẹ, từ lúc con mới chào đời, nhưng chúng ta chỉ có thể KỶ LUẬT khi bé hiểu được quy luật nhân quả.

2. Khi con đến “terrible 2”, tức là tuổi 2 khủng khiếp của trẻ em Tây phương hoặc “khúng hoảng tuổi lên 3” của trẻ em Việt Nam, thì các bé rất bướng bỉnh. Đa số cha mẹ Tây phương hiểu được sự bướng bỉnh này mang tính giai đoạn nên họ không lo lắng.

   Ngược lại, đa số cha mẹ Việt Nam, vì thiếu thông tin hoặc kém hiểu biết, nên họ cảm thấy vô cùng lo lắng, bất lực, “ủa, sao tự nhiên nó bướng vậy, bữa trước nó ngoan mà” hoặc “mới bây lớn mà bướng như vậy thì mai mốt sao mà dạy được” và thế là họ dùng đòn roi để “dạy” con ngoan cho bằng được.

   Đối với người lớn thì ném đồ, hét, cắn, đánh người ta . . . là hành động xấu, nhưng trong tâm thức non nớt của một đứa trẻ lên 2 lên 3 thì đó chỉ là hành động, não bé chưa phát triển đủ để phân biệt được xấu tốt. Bé ném vì bé muốn thử sức mình thôi, nhưng cha mẹ lại lầm lẫn là bé bướng bỉnh, hung hăng và hư hỏng. Thế là cha mẹ răn đe và giải thích nhưng chẳng được gì, cha mẹ “buộc” phải đánh vì cha mẹ quá lo lắng.

   Cứ mỗi lần bé ném đồ thì bị đánh, cắn ai thì bị mắng, hét cũng bị mắng, đánh ai cũng bị chửi, chạy tới chỗ này bị cản, cầm cái gì cũng bị giật lại … Tức là mỗi lần “hành động” đều đưa đến kết quả bị đau, bị buồn, bị uất ức.

   Sau một thời gian thì tiềm thức của con sẽ rất sợ hành động. Khi lớn lên tiềm thức sợ hành động, ý thức muốn hành động, nhưng tiềm thức sẽ thắng. Chính vì thế trẻ trở nên nhút nhát và thụ động.

   Thậm chí, nhiều người lớn trong chúng ta cũng như vậy, đôi khi rất muốn làm điều gì đó nhưng ngài ngại và cuối cùng không làm.

Đa số phụ huynh Việt Nam không trò chuyện giải thích với con ngay từ khi mới chào đời, nhưng lại quát nạt trước khi não bé phát triển đủ để hiểu. Tức là, đa số phụ huynh Việt Nam giáo dục con quá trễ, nhưng kỷ luật con quá sớm.

Trong hàng trăm hội thảo Kỷ Luật Không Nước Mắt mà tôi đã được hân hạnh phục vụ phụ huynh Việt Nam ở rất nhiều vùng miền và thành phố khác nhau, tôi luôn luôn hỏi “Ai trong quý vị muốn con vâng lời?” thì đa số, đôi khi 100% khán giả đưa tay lên hưởng ứng.

Rõ ràng là đa số phụ huynh Việt Nam muốn con VÂNG LỜI. Ngược lại, đa số phụ huynh Tây Phương không muốn con vâng lời mà họ muốn con HỢP TÁC.

Mong muốn “VÂNG LỜI” và “HỢP TÁC” không có ngược nhau, nó chỉ khác nhau thôi. Vâng lời là một chiều, bảo sao nghe vậy, không được hỏi, không được cãi lại. Hợp tác là hai chiều, nghĩa là không hiểu thì hỏi cho tới khi hiểu, hiểu rồi thảo luận cho tới khi đồng ý. Vâng lời là không có chuyện đồng ý hay không, chỉ có tuân thủ, còn hợp tác thì đồng ý mới làm, không đồng ý thì không làm.

Tại sao đôi khi con không vâng lời cũng tốt? Vì đôi khi cha mẹ cũng sai. Con người thì ai cũng có lúc sai. Lúc cha mẹ sai mà con cũng vâng lời thì nguy hại biết chừng nào.

Có vâng lời nghĩa là có ra lệnh, khi cha mẹ ra lệnh mà con không nghe thì cha mẹ quát, mắng, hét, chửi, la rầy, đánh, tát, cho nhịn ăn, không cho đi chơi…. nghĩa là cha mẹ dùng bạo lực.

Rõ ràng cha mẹ trong trường hợp này có là người quyền uy gần như tuyệt đối như thể cha mẹ là vua trong gia đình.

Vua là ai? Vua là người có quyền uy tuyệt đối. Vua luôn luôn đúng, ai nói khác vua là "tự nhiên sai", không cần lý lẽ gì hết. Chúng ta thường nghe câu "Quân xử thần tử, thần bất tử bất trung. Phụ xử tử vong, tử bất vong bất hiếu." tạm dịch là Vua bảo chết là phải chết, không thì mang tội tạo phản, cha bảo chết thì phải chết, không thì mang tội bất hiếu. Nghĩa là không cần biết người này có thật sự đáng chết hay không, chỉ cần nghe Vua/Cha bảo chết là chết, không được thắc mắc hỏi han gì cả. Vua/Cha có quyền uy tuyệt đối, trên cả lý lẽ, đạo đức . . . hay bất cứ hệ thống lý luận nào.

Với vai trò là Vua trong gia đình, cha mẹ nói là con phải nghe, cho nên rất nhiều cha mẹ Việt Nam trả lời khi con hỏi, "Mẹ ơi, tại sao con phải làm như thế" thì trả lời "mẹ đã bảo như thế là phải làm như thế, không được hỏi". Khi con hỏi "Bố ơi, tại sao bố làm như thế" thì bố không ngượng ngùng trả lời "Vì bố là bố nên bố được làm thế".

Kiểu hành xử Vua-Tôi này hiện hữu khắp nơi trong từng ngóc ngách của cuộc sống chúng ta. Trong bệnh viện thì Bác sỹ là Vua cho nên khi bệnh nhân hỏi vài câu thôi là bác sỹ gắt gỏng ngay "Tôi là bác sỹ hay chị là bác sỹ". Trong lớp học Thầy cô giáo là Vua, cho nên nếu học sinh vô tình hỏi điều gì mà Thầy cô khó trả lời, ngay lập tức "Em chơi tôi, đúng không? Em là học sinh cá biệt". Vậy thì ngoài đường ai là vua? Công an giao thông chặn người đi đường và không chịu trả lời tại sao. Trong trong công sở ai là vua? Nhân viên hành chánh làm việc với thái độ hách dịch, nạt nộ, ban phát thay vì phục vụ. Tới độ mà thời nay người ta hay nói từ nhân viên hành chính là "hành là chính" chứ không còn là phục vụ nữa rồi.

Đương nhiên, ở bất cứ tập thể nào cũng có người tốt người xấu. Chúng ta hiểu rõ và từng gặp những người Bác sỹ tốt, Thầy cô giáo tốt, Công an tốt, Nhân viên hành chính tốt. Song, cái loại Công an vua, Bác sỹ vua, Thầy cô giáo vua, Bảo mẫu vua, Nhân viên hành chính vua, thậm chí bảo vệ, giữ xe, bán hàng cũng vua . . . chúng ta gặp nhan nhản khắp nơi.

Đây là sự thật đau lòng của xã hội Việt Nam. “Lỗi tại ai?” Lỗi tại rất nhiều người, nhưng chắc chắn là trong đó có sự đóng góp của chính từng con người trong gia đình, xã hội và cộng đồng của chúng ta. Chúng ta đã vô tình hoặc cố ý tham gia hiện trạng đau lòng này. Tôi hiểu rằng đọc đến đây, nhiều người đã vô cùng bức xúc, nhưng xin hãy dằn lòng mà suy nghĩ lại.

Chính từng con người chúng ta khi bị nạt nộ, hạch sách đã không lên tiếng, thậm chí còn hạ mình năn nỉ nhiều thêm. Tức là chúng ta vô tình đồng ý với thái độ phục vụ sai trái đó dù trong lòng rất tức tối. Thái độ “thượng đội hạ đạp” hiện hữu khắp nơi trong cuộc sống của chúng ta. Một người bị hạch sách bởi nhân viên hành chính, họ hạ mình năn nỉ (thượng đội), rồi về đến cơ quan, họ nạt nộ nhân viên (hạ đạp), hoặc về đến nhà thì quát mắng con cái (hạ đạp).

Rất nhiều người trong chúng ta, trong đó cũng có tôi khi chưa được học về những điều này, khi ở trong thế “thượng” thì chúng ta “đạp” người xung quanh mà không cần biết họ buồn hay khổ tới mức nào, và khi ở trong thế “hạ” thì chúng ta “đội” mà không cần quan tâm đến danh dự hay phẩm chất cá nhân.

Tại sao? Có rất nhiều lý do, nhưng một trong những lý do lớn nhất là vì bao nhiêu thế hệ rồi, tổ tiên rồi tới ông bà rồi tới cha mẹ đã dạy dỗ chúng ta theo kiểu Vua-Tôi. Chúng ta lớn lên trong gia đình Vua-Tôi suốt 18 năm đầu đời, trong lớp học Vua-Tôi suốt 12 năm, thì làm sao mà chúng ta không quen thuộc với lối hành xử Vua-Tôi. Rồi vào công sở, gặp sếp Vua-Tôi, thì “quá tuyệt”, thói quen Vua-Tôi ngay lập tức được áp dụng triệt để, và khi thành sếp thì “càng tuyệt vời hơn”, chúng ta từng làm “tôi” thì bây giờ phải làm “vua” cho thoả mãn.

Khi còn bé, nhiều trẻ em bị bạo hành, khi lớn lên đa số trẻ này sẽ bạo hành người khác. Khi đi làm dâu, rất nhiều người bị Mẹ chồng hành hạ, đa số những người này khi trở thành Mẹ chồng, lại tiếp tục hành hạ con dâu. Sự tiếp nối này diễn ra cho tới bao giờ?

Sự thật là, trong quá trình tiến hoá của văn minh nhân loại, chúng ta sẽ thấy là dần dần, người ta hiểu được cách hành xử Vua-Tôi là vô lý, đầu tiên một thiểu số xuất sắc hiểu ra, và hành xử khác đi. Dần dần, đa số người ta hiểu ra rồi cũng hành xử khác đi.

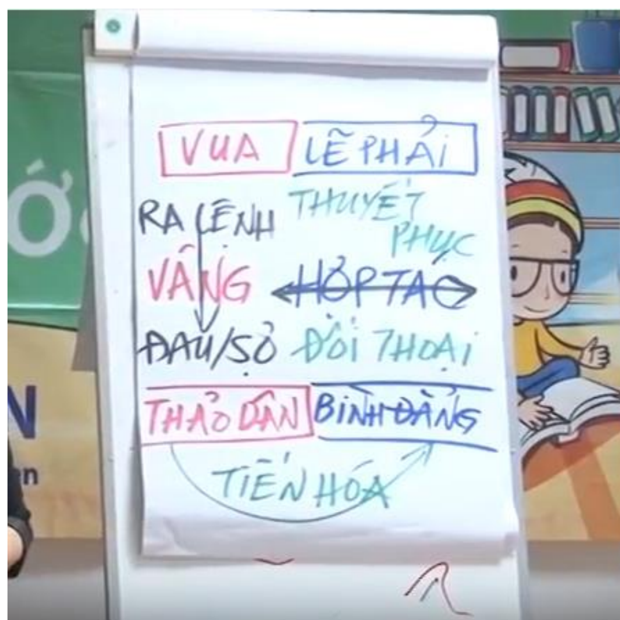
Vậy thì, chúng ta cần làm gì với công an vua, bác sỹ vua, nhân viên hành chính vua . . .? Chúng ta phải lên tiếng một cách ôn hoà, với lòng cảm thông cho sự khó khăn của họ nhưng không dung túng cho sự sai trái của họ.

Nếu bác sĩ, công an, nhân viên hành chính…mà hạch sách chúng ta là họ sai, nhưng sự im lặng của chúng ta khiến sự sai trái đó tiếp tục diễn ra, cho nên ta cũng sai. Vấn đề là: tại sao ta im lặng? Bởi vì chúng ta lớn lên bởi cách giáo dục Vua-Tôi trong gia đình, vô tình chúng ta bị biến thành “thảo dân chuyên nghiệp”.

Nếu ta dạy con với kiểu giáo dục Vua-Tôi, các con quen khúm núm, im miệng trong nhà, thì ra đường gặp công an vua, bác sỹ vua, nhân viên hành chánh vua . . . con cũng sẽ khúm núm, e dè. Và, những người "vua" vô lý đó sẽ chà đạp con chúng ta mãi mãi. Hãy cho con chúng ta biết cách tự bảo vệ mình, bằng cách lên tiếng một cách hiên ngang không sợ hãi nhưng ôn hoà và lễ phép.

Một đứa trẻ nói rằng "Cô giáo ơi cô dữ như bà chằng" là vô lễ. Nhưng một đứa trẻ nói rằng: "Thưa cô giáo, đánh mắng học sinh là vi phạm nội quy nhà trường và quy định của nhà nước." thì không có gì là vô lễ.

Một đứa trẻ nói là "Bố ơi, bố hung hăng như côn đồ" là vô lễ nhưng nếu đứa trẻ hỏi rằng "Bố ơi tại sao bố không cho con đánh em, mà bố lại đánh con?" cũng không có gì vô lễ.

Khi bị công an giao thông dừng xe thì mình có trách nhiệm hỏi "Tôi phạm luật gì?"

Thứ nhất là nó giúp mình không vô tình phạm luật lần sau, thứ hai là nó không dung túng cho việc công an dừng xe mà không có lý do chính đáng.

Công an, bác sỹ bệnh viện công, nhân viên hành chính không có quyền nạt nộ công dân, họ có trách niệm phục vụ chứ họ không có ban phát cho công dân. Họ nhận lương từ chính phủ, và chính phủ thì lấy thuế của công dân để phát lương cho họ. Nghĩa là, tiền lương của công an, nhân viên hành chính, bác sỹ bệnh viện công là từ tiền thuế của người dân. Nói một cách khác, chính người dân trả lương cho họ để được họ phục vụ thì đâu có lý do gì họ có quyền hành xử như kiểu ban phát được.

Do đó, khi hiểu được sự thật này thì chúng ta có trách nhiệm lên tiếng cho cách hạch sách ban phát của nhân viên công lực, công an, hành chính, trường học, bệnh viện công…

Với công an: "Anh cho tôi biết tôi phạm luật gì?" "Anh à, tôi hiểu anh có trách nhiệm bắt tội phạm, nhưng anh không có quyền nạt nộ hay xúc phạm công dân."

Với bác sỹ, điều dưỡng: "Tôi hiểu công việc ở bệnh viện rất nhọc nhằn, tôi mang ơn bác sỹ/điều dưỡng, nhưng điều đó không có nghĩa là quý vị có quyền hạch sách nạt nộ bệnh nhân."

Với nhân viên hành chính: "Cô lãnh lương từ tiền thuế của tôi, tôi không xin xỏ gì cô. Mong cô hãy làm đúng trách nhiệm của mình".

Tất cả chúng ta đều muốn có một xã hội tốt đẹp, thì mỗi người trong chúng ta phải gánh lấy cái trách nhiệm lên tiếng với những "con sâu làm rầu nồi canh" trong xã hội. Chúng ta có quyền lên tiếng và chúng ta có trách nhiệm lên tiếng thì xã hội đầy rẫy Vua-Tôi hiện tại mới mong có ngày trở thành xã hội bình đẳng và hợp tác.

Trong hệ thống HỢP TÁC, thì rõ ràng là nếu cha mẹ ra lệnh thì ai thèm hợp tác, do đó cha mẹ phải thuyết phục và đối thoại 2 chiều. Cha mẹ phải biết lắng nghe và con có quyền đặt câu hỏi, lên tiếng và chỉ ra điểm sai của cha mẹ. Quá trình này chỉ đi đến kết quả khi tất cả mọi người COI TRỌNG LẼ PHẢI chứ KHÔNG SỢ HÃI QUYỀN LỰC mà làm bậy. Nếu lẽ phải là trên hết thì mọi người đều BÌNH ĐẲNG trước lẽ phải và pháp luật, chứ không có ai được đứng trên pháp luật như Vua.

Sự khác biệt giữa hệ thống Vua-Tôi và hệ thống bình đẳng là trong hệ thống Vua-Tôi, vua ra luật lệ để cai trị dân đen, nhưng vua quan đứng trên pháp luật. Vì vậy, vua quan sẽ chẳng bao giờ hiểu được luật vua đưa ra làm cho người dân bức bối, nhọc nhằn và khổ sở đến mức nào. Vì vậy, trong hệ thống Vua-Tôi luật càng nhiều thì đời sống càng khổ sở, do đó người ta không thích theo luật, vua quan nguỵ biện là ý thức kém nên không biết tự giác theo luật.

Ngược lại, trong hệ thống bình đẳng, vì mọi người đối thoại thuyết phục lẫn nhau nên một bộ luật muốn ra đời thì phải có sự đồng thuận của đa số. Tại sao người ta đồng ý với luật đó? Vì người ta hiểu rằng luật này làm cho đời sống họ sung sướng hơn, họ tự giác đồng ý và tuân thủ luật đó.

Ví dụ,

Trường hợp 1: Nếu chúng ta đi đến một nơi có 2 ngã tư, ngã tư thứ nhất không có đèn hiệu giao thông, mọi người đi lộn xộn, và ngã tư thứ hai thì có đèn hiệu giao thông nên mọi người đi trật tự. Chúng ta sẽ chọn ngã tư thứ 2 vì nó trật tự thì an toàn và dễ dàng hơn.

Trường hợp 2: Nếu chúng ta đến một nơi khác, cũng có 2 ngã tư. Ngã tư thứ nhất không có đèn hiệu giao thông, mọi người đi lộn xộn, nhưng ngã tư thứ 2 thì không có đèn giao thông mà có một anh công an giao thông. Anh này, chỉ cho người có tiền hoặc quen biết đi qua, nhưng lại làm khó dễ người không có tiền và không quen biết. Chúng ta có chọn ngã tư thứ 2 không? Không bao giờ, chúng ta thà chọn ngã tư thứ nhất lộn xộn, chứ chúng ta không muốn bị hạch sách.

Hai ví dụ trên đây cho chúng ta thấy sự khác biệt giữa luật & lệ. Đèn giao thông là luật nhưng nó công bằng, nó làm đời sống sung sướng hơn, người ta tự nhiên chọn nó. Còn anh công an giao thông là đại diện cho luật nhưng bất công, nó làm cho người khổ sở hơn, nên người ta tránh.

Về bản chất, luật phải làm cho đời sống sung sướng hơn, đó mới là luật. Còn ở nơi nào mà luật làm đời sống khổ sở hơn, thì đó không phải là luật, đó là lệ và sự lộng hành của quan chức.

Tại sao Vua quan lại có thể lộng hành và đứng trên pháp luật? Vì vua có khả năng ban phát và khả năng trừng phạt.

Trong hệ thống Vua-Tôi, học trò phải mang ơn Thầy vì Thầy ban phát kiến thức và có thể trừng phạt bằng trừ điểm hoặc đuổi học, bệnh nhân phải mang ơn Bác sỹ vì bác sỹ ban phát sự chữa bệnh và có thể trừng phạt bằng từ chối chữa bệnh, nhân viên phải mang ơn sếp vì sếp ban phát công việc và tiền lương, và có thể trừng phạt bằng trừ lương hoặc đuổi việc.

Song, trong hệ thống bình đẳng, Thầy cũng phải mang ơn trò vì không có trò thì Thầy dạy cho ai, Thầy dạy một căn phòng trống với đống bàn ghế chăng? Bác sỹ cũng phải mang ơn bệnh nhân, vì không có bệnh nhân thì chẳng có ai cần bác sỹ, có ai không bệnh mà vào bệnh viện tìm bác sỹ không? Sếp lại càng phải mang ơn nhân viên vì không có nhân viên, không có sếp nào làm hết việc của nhân viên được.

Trở lại hệ thống Vua-Tôi, không có trò có ai cần Thầy không? Không. Trong hệ thống Vua-Tôi, không có bệnh nhân, có ai cần bác sỹ không? Đương nhiên không. Không có nhân viên, có sếp nào làm hết việc của hàng ngàn nhân viên không? Cũng không. Nhưng tại sao, trong hệ thống Vua-Tôi, người ta không công nhận ơn nghĩa của học trò, bệnh nhân và nhân viên. Đơn giản là vì khi người ta kém văn minh người ta không nhận ra được bản chất tự nhiên của sự vật một cách rõ ràng.

Từ hệ thống Vua-Tôi sang hệ thống Bình đẳng là một quá trình tiến hoá tự nhiên của văn minh nhân loại. Loài người đã trải qua một quá trình tiến hoá rất dài. Từ xa xưa lắm, tổ tiên của chúng ta là vượn người ở Châu phi. Lúc đó họ chỉ biết hái lượm, nhưng bắt đầu đi bằng hai chân. Hệ thống xã hội là bầy đàn. Vượn người đầu đàn chưa chắc là con thông minh nhất, nhưng là con mạnh nhất, to tiếng nhất và hung hăng nhất. Vượn người đầu đàn bảo vệ cho đàn, sẵn sàng cắn chết bất cứ thành viên nào không tuân thủ.

Dần dần, vượn người tiến hoá thành người Thượng cổ. Họ bắt đầu biết săn bắn, trồng trọt, và hình thành xã hội thị tộc bộ lạc, nơi mà quyền lợi và danh tiếng của gia đình và bộ tộc là trên hết. Con người không có quyền có hạnh phúc cá nhân, suy nghĩ cá nhân. Người ta sẵn sàng giết chết bất cứ thành viên nào nếu như cần thiết để bảo vệ tiếng tăm và quyền lợi của bộ tộc.

Sau đó, người Thượng cổ tiến hoá thành người Trung cổ và hình thành xã hội phong kiến phân quyền, nơi mà quyền lực phân chia giữa các lãnh chúa. Các lãnh chúa cai trị vùng đất nhỏ bé xung quanh toà lâu đài của mình, họ thường xuyên đánh nhau để giành giật đất đai, nô lệ và tài sản.

Người dân do quá thống khổ nên khi họ "tiến hoá" hơn, họ ủng hộ một lãnh chúa mạnh nhất để thống nhất giang sơn và lập nên xã hội phong kiến tập quyền tức là mọi quyền lực tập trung vào một ông vua. Vua có quyền lực tuyệt đối trên một vùng đất rộng lớn. Người ta bắt đầu đưa ra nhiều học thuyết, triết lý để "nhồi sọ" con người trung thành tuyệt đối với vua. Câu nói "Quân xử thần tử, thần bất tử bất trung" hay là "báo đền ơn Vua, nợ nước" cho thấy con người là công cụ của Vua, chứ không phải là một thực thể độc lập.

Khi khoa học kỹ thuật phát triển, thông tin và giáo dục đại chúng phát triển hơn con người nhận ra rằng khi Vua có quyền lực tuyệt đối thì vua sẽ tham lam và lạm quyền, và thực tế là trong xã hội Vua-Tôi tham nhũng và lộng quyền tràn lan. Do đó con người tiếp tục tiến hoá và thành lập xã hội Dân Chủ, nơi mà con người được công nhận là một thực thể độc lập và thiêng liêng, họ không phải là công cụ của một hệ thống tư tưởng nào. Họ có quyền suy nghĩ và hành động đúng theo lương tâm và chọn lựa của cá nhân.

Trong hệ thống Dân Chủ, giáo dục là điều vô cùng quan trọng vì nó giúp cho người biết suy nghĩ đúng đắn và đi đến chọn lựa đúng đắn. Nếu giáo dục không đạt được điều này, với suy nghĩ và chọn lựa độc lập, con người ta dễ dàng lầm lẫn với ích kỷ và tự tôn.

Sự khác biệt giữa hệ thống Vua-Tôi & Dân Chủ là như thế nào?

Trong Vua-Tôi, vua quan có tất cả, người dân không có gì cả. Trẻ em được giáo dục là phải mang ơn vua vì vua ban cho đất đai, của cải. Vua đại diện được trời ban cho sứ mệnh dẫn dắt người dân với quyền lực tuyệt đối, bao trùm rộng khắp. Người dân, gọi là “con dân”, tức là vua là cha mẹ của dân. Vua làm ra luật lệ và dân chỉ có tuân thủ, không được ý kiến, không được bàn thảo hay từ chối.

Chúng ta không thể từ chối sự thật là vua là người, tức là có tình cảm, có gia đình, do đó khi vua đưa ra luật lệ thì luật đó sẽ chỉ để phục vụ cho quyền lợi của vua và gia đình dòng tộc của vua. Làm sao có chuyện vua ra luật mà hại cho bản thân vì quyền lợi của người dân. Vì vậy, trong xã hội Vua-Tôi, luật càng nhiều thì người dân càng thống khổ, càng ngột ngạt.

Cách duy nhất để có thay đổi quyền lực là lật đổ vua. Mỗi lần lật đổ là có đổ máu, loạn lạc, trả thù, tù tội. . . Người dân khổ sở vì con mất cha, vợ mất chồng, trẻ con không tới trường được, chợ búa không hoạt động được, nhà máy không sản xuất được, vật giá leo thang, côn đồ hoành hành . . . một thời gian rồi ông vua mới từ từ ổn định lại xã hội. Còn vua quan cũ thì mất quyền, mất tiền, mất mạng hoặc mất đất dung thân. Dòng họ Lý khi bị nhà Trần thay thế phải bôn ba sang tận Hàn Quốc, hơn 1000 năm thì con cháu mới tìm về lại được quê cha đất tổ, nhưng họ cũng không còn nói được Tiếng Việt nữa.

Ngược lại, sự thay đổi quyền lực trong xã hội Dân Chủ rất ôn hoà, theo định kỳ người dân đi bầu phiếu thì một chính phủ mới được trao quyền, không có loạn lạc, cũng chẳng có đổ máu. Những người trong chính phủ cũ vẫn là công dân bình thường, họ không còn trong chính quyền nhưng họ vẫn được sống thảnh thơi. Tức là họ chỉ mất chức chứ không mất quyền, không mất tài sản, không mất mạng cũng chẳng mất đất dung thân.

Trong xã hội Dân Chủ, người dân bỏ phiếu để quyết định ai sẽ đại diện cho họ vào chính phủ, và luật lệ nào mà chính phủ có thể ban hành. Tức là người dân trao quyền cho chính phủ chứ không phải như trong hệ thống Vua-Tôi, dân không có một quyền lực nào. Và nếu chính phủ hành xử không đúng như lời hứa lúc tranh cử thì họ sẽ bị bầu phiếu ra khỏi chức vụ ở nhiệm kỳ sau.

Hệ thống Dân Chủ hợp lý hơn Vua-Tôi ở nhiều khía cạnh. Thứ nhất là trong cả hai hệ thống người dân đều phải đóng thuế, nhưng trong Vua-Tôi họ vừa phải đóng thuế nuôi vua mà họ phải mang ơn vua. Khi vua mới lật đổ vua cũ thì ông ta cũng là vua thôi, ông cũng đưa ra luật lệ ưu tiên cho gia đình và dòng tộc của mình, rất ít vua đặt quyền lợi của người dân lên trên dòng tộc mình.

Trong xã hội Dân Chủ, chính phủ hiểu rõ rằng họ được người trao quyền bởi tấm phiếu của người dân chứ họ không tự nhiên có quyền. Họ được người dân nuôi sống vì không có người dân làm việc và đóng thuế, chính phủ lấy tiền đâu mà hoạt động. Vì vậy, nếu chính phủ muốn ban hành luật lệ không vì lợi ích của người dân thì sẽ không được bầu vào nhiệm kỳ tiếp theo. Chính phủ Dân Chủ, không có quyền đàn áp người dân như vua, mà phải dùng lý lẽ hợp với hiến pháp để thuyết phục người dân.

Rõ ràng là khi con người văn minh hơn họ hiểu được lý lẽ thấu đáo hơn, và họ xây dựng xã hội tiến hoá hơn và hiệu quả hơn cho người nắm quyền lẫn người dân.

Xã hội Dân Chủ chỉ có thể hoạt động hiệu quả khi từng từng thành viên có tinh thần tự chủ và trách nhiệm với xã hội. Muốn từng thành viên tự chủ thì luật pháp phải nghiêm khắc nhưng cũng rất nhân đạo, và phải cho người ta thời gian để tìm hiểu và làm quen.

Trong gia đình, luật pháp là quy tắc, nhân đạo là tình thương, và thời gian có nghĩa là mọi việc đều phải báo trước, và nhắc nhở thì phải nhiều lần. Với bé có trí nhớ tốt, nhiều lần có thể là 3 lần, nhưng với bé trí nhớ không tốt, thì nhiều lần có thể là 10 lần, 20 lần, 30 lần. Con người không ai giống ai, chúng ta không thể đòi hỏi bé có trí nhớ không tốt phải theo tiêu chuẩn như bé bẩm sinh đã có trí nhớ tốt được

5

Chương #5

KLKNM VÀ VAI TRÒ CỦA LUẬT LỆ

Khi tôi trình bày chương trình KLKNM, tôi hỏi phụ huynh “có nên thi đua, xếp hạng nhất nhì ba giữa các thành viên trong gia đình để khuyến khích sự cố gắng hay không?”

Khi tôi trình bày chương trình KLKNM, tôi hỏi phụ huynh “có nên thi đua, xếp hạng nhất nhì ba giữa các thành viên trong gia đình để khuyến khích sự cố gắng hay không?” hầu hết mọi người đều đưa tay lên tán thành. Song, quan điểm của tôi là không nên. Vì sao? Vì đó là cách làm việc dựa trên tinh thần Thắng-Thua (WIN-LOSE). Bạn có đồng ý rằng không thể có hạng nhất nếu như không có hạng nhì và hạng ba, không thể có người thắng nếu như không có người thua không?

Triết lý sâu xa của Thắng-Thua là “tôi chỉ thắng vì anh thua”, “tôi chỉ hơn vì anh kém” “tôi chỉ được vì anh mất”, “tôi chỉ có vì anh không” do đó “tôi chỉ vui vì anh buồn”, tôi chỉ sướng khi anh khổ” cho nên khi “anh sướng, tôi tự nhiên khổ”

Ví dụ, rất nhiều người, đang sống vui vẻ hạnh phúc, họ cảm thấy mình không thiếu thốn tinh thần hay vật chất gì cả. Một hôm, hàng xóm xây nhà, họ bỗng nhiên thấy nhà họ trở nên nhỏ bé, lụp xụp, và cần được xây lại. Nhưng nếu họ không có tiền xây nhà, họ sẽ cảm thấy vô cùng đau khổ, tủi thân cho mình, trong khi trước khi hàng xóm xây nhà, họ không hề cảm thấy khổ với cái nhà hiện tại. Tức là, người ta sướng là tự nhiên mình khổ, chuyện người ta có cái nhà mới không làm cái nhà mình nhỏ lại, nhưng mình cảm thấy nó nhỏ hơn người ta rồi mình đau khổ. Lòng ghen tỵ làm chúng ta khổ một cách vô lý. Đây là lý do tại sao người ta ganh tỵ và hại lẫn nhau, và cũng là cốt lõi của tinh thần Thắng-Thua.

Chúng ta nên đi theo tinh thần Cùng Thắng (WIN-WIN), nghĩa là anh thắng thì tôi cũng thắng, anh sướng tôi cũng sướng, anh và tôi cùng nhau thành công. Sự khác biệt giữa tinh thần Cùng Thắng và Thắng-Thua là: Thắng thua là so sánh các thành viên trong cùng một tập thể, cùng thắng là so sánh từng thành viên với mục tiêu của người đó, hoặc so sánh từng thành viên với một tiêu chí chung.

Ví dụ: Nếu bạn có hai đứa con, bé 3A làm bài được 3 điểm, bé 7B làm được 7 điểm. Nếu theo tinh thần Thắng-Thua thì 7B thắng, 3A thua, cho nên 7B được thưởng, 3A không được thưởng. Vậy thì 7B có ngu dại gì mà giúp 3A tăng điểm không? Đương nhiên là không, vì như vậy thì 3A điểm cao hơn 7B, 7B sẽ mất phần thưởng. Bé 7B là người chứ đâu phải là Thánh mà biết hy sinh cao thượng. Và khi 7B không giúp 3A, 3A có thương 7B không? Bé 3A là người chứ có phải Phật đâu mà biết tình yêu vô điều kiện một cách tuyệt đối.

Có phụ huynh nói là chuyện này không xảy ra, "tôi dạy con tôi yêu thương đùm bọc nhau, chúng luôn giúp đỡ nhau". Đúng là có nhiều trường hợp thưởng kiểu này, các con vẫn giúp nhau, nhưng vẫn có đứa không giúp nhau. Chúng ta thấy anh chị em thương nhau, và chúng ta cũng chứng kiến anh chị em ganh ghét và hãm hại nhau là chuyện thường gặp.

Ngược lại, nếu chúng ta theo tinh thần cùng thắng thì, chúng ta sẽ không thưởng vì cao điểm hơn, chúng ta sẽ thưởng theo tiêu chí là đạt được mục tiêu thì sẽ được thưởng.

1. Vì 3A kém nên mục tiêu của 3A sẽ là 3 điểm, khi 3A đạt được 3 điểm thì được thưởng, nhưng nếu mục tiêu của 3A là 5 điểm thì 3A không được thưởng.
2. Vì 7B giỏi nên mục tiêu của 7B là 7 điểm, khi 7B đạt 7 điểm thì được thưởng, nhưng nếu mục tiêu của 7B là 10 thì 7B không được thưởng.

Trong cả 2 trường hợp này, A và B đều được thưởng hoặc không được thưởng hoàn toàn do kết quả cá nhân không bị ảnh hưởng bởi sự so sánh với người khác. Khi quyền lợi của mỗi bé không bị ảnh hưởng bởi điểm của bé kia thì chúng mới không ngại ngùng giúp nhau cùng tiến bộ.

Tinh thần Thắng-Thua so sánh 3A & 7B thì rất bất công vì nếu 3A sinh ra đã có di truyền kém hơn thì 3A đâu có lỗi gì, có cố gắng bao nhiêu thì cũng không thể thay đổi di truyền, chỉ vì bị so sánh với 7B mà 3A cứ thường xuyên bị không thuởng, dần dà 3A cảm thấy mình kém cỏi, không còn ý chí phấn đấu nữa. Mặt khác, 7B cũng chưa chắc là sung sướng hoàn toàn, vì sự so sánh vô lý này, 7B ngỡ rằng mình tài giỏi quá mức, dần dà có thể trở thành người tự tôn, tự mãn không cố gắng vươn lên. Kết quả là cả hai đều sẽ kém thành công hơn khi trưởng thành.

Ngược lại, trong tinh thần cùng thắng, 3A lên điểm hay xuống điểm không ảnh hưởng đến phần thưởng của 7B, cho nên 7B mới không ngại ngùng giúp 3A. 3A sẽ học hỏi tốt hơn, phấn khởi để cố gắng hơn, 7B sẽ không hoang tưởng về sự “vĩ đại” của mình nên vẫn tiếp tục cố gắng. Kết quả là cả hai cùng tiến bộ, cũng có nghĩa là cùng thắng.

Hành xử cùng thắng là cùng nhau đạt tiêu chí chung, hoặc chỉ cố gắng đạt mục tiêu của mình, không so đo tính toán hay ganh tỵ với thành công của người khác, cho nên môi trường làm việc sẽ không có tố cáo lẫn nhau mà chỉ là cùng nhau cố gắng hoặc từng người cố gắng riêng mình thôi, chứ không bận rộn ganh tỵ với người khác.

Hành xử theo tinh thần Thắng-Thua là đạp người ta xuống để mình ngoi lên, cho nên chúng ta thấy hiện thực xã hội đau lòng là trong những công ty mà họ thưởng nhân viên qua thi đua thành tích, thì môi trường làm việc rất là căng thẳng, nhân viên không giúp đỡ nhau, chỉ toàn là đâm thọc và tố cáo lẫn nhau thôi.

Chính vì thế sự xếp hạng thi đua, theo tinh thần Thắng-Thua, sẽ khiến cho tập thể mất đoàn kết, chia rẽ, và tập thể đó sẽ đi xuống. Khi mình ở trong một tập thể đi xuống thì mình có đang lên cũng sẽ bị tập thể đó kéo xuống theo.

Muốn có Win-Win thì phải có quyền lợi khác nhau để bổ sung và hợp tác. Khi 2 người có quyền lợi giống nhau thì cách duy nhất là đối đầu, giành giật hoăc chia chác, và nếu chia không đều thì cũng xung đột. Ví dụ: nếu chúng ta có một giỏ đào, 4 trái chín mọng thì mềm, ngọt và thơm, 4 trái vừa chín thì giòn, chua và ít thơm hơn. Nếu cả hai chị em đều thích trái chín mọng mà thôi, thì mỗi người chỉ được 2 trái, 4 trái chín tới vứt đi. Nhưng nếu người chị thích trái chín mọng, người em thích trái chín tới, thì mỗi người được 4 trái. Rõ ràng là trường hợp sau có lợi hơn trường hợp trước nhiều
Muốn có quyền lợi khác nhau thì phải suy nghĩ khác nhau. Muốn có suy nghĩ khác nhau thì phải có môi trường Dân Chủ.

Trong hệ thống Vua-Tôi, người ta suy nghĩ một chiều, vua bảo suy nghĩ ra sao thì tôi phải suy nghĩ như vậy. Nho giáo ra đời là để phục vụ cho nền phong kiến của người Hán, và dần dần lan ra khắp châu Á. Nho giáo ràng buộc người ta từ trong tư tưởng, suy nghĩ khác với vua là tạo phản, chứ đừng nói tới hành động khác ý vua. Trong hệ thống Vua-Tôi độc tài, lẽ phải nằm trong tay người mạnh, người trên, người giàu, người quyền thế, nên mới có câu "con ong, cái kiến khó kêu Trời vì ngắn cổ", người nghèo, yếu, thấp kém thì bị đàn áp, chà đạp.

Còn trong hệ thống Dân Chủ, người ta văn minh hơn, tiến hoá hơn, người ta hiểu và tôn trọng lẽ phải. Họ tôn trọng nhân quyền căn bản đó là suy nghĩ độc lập của từng cá nhân. Mỗi người có quyền suy nghĩ và có quan điểm khác biệt, theo nhiều chiều và nhiều hệ tư tưởng khác nhau.

Như vậy, trong xã hội có nhiều luồng tư tưởng, có nhiều quan điểm khác nhau, nên khi cần giải quyết vần đề gì, họ có thể chọn luồng suy nghĩ nào hợp lý nhất để giải quyết vấn đề đó. Ngược lại, trong hệ thống mang tính Vua-Tôi độc tài, trong xã hội chỉ có một luồng tư tưởng, phải suy nghĩ, phát biểu và hành động theo lề phải, thì đến khi gặp vấn đề, họ không có lựa chọn nào tốt hơn là dùng luồng tư tưởng và quan điểm duy nhất đó mà thôi. Do đó, kết quả trong Vua-Tôi không thể tốt đẹp bằng kết quả trong Dân Chủ được.

Trong hệ thống Vua-Tôi, suy nghĩ khác biệt, quan điểm đối lập là nguồn gốc của xung đột, mâu thuẫn. Khi vua thấy tôi suy nghĩ khác đi, Vua sợ hãi là tôi sẽ tạo phản, Vua sẽ trừng phạt. Đến khi Vua suy yếu, thì tôi lật đổ vua để xây dựng một triều đại mới. Nhưng triều đại mới này cũng vẫn là hệ thống Vua-Tôi, họ lại tiếp tục suy nghĩ một chiều và trừng phạt suy nghĩ trái chiều. Do đó, mọi triều đại đều là ban đầu hùng mạnh, dần dần suy yếu, rồi bị lật đổ, triều đại khác lên, lại tiếp tục ban đầu hùng mạnh, sau đó suy tàn . . . Sự vô lý này kéo dài đến cả hơn một ngàn năm, cho đến khi con người văn minh và tiến hoá hơn, họ mới dần dần thấy được sự vô lý này và chuyển sang một hệ thống mới đó là hệ thống Dân Chủ.

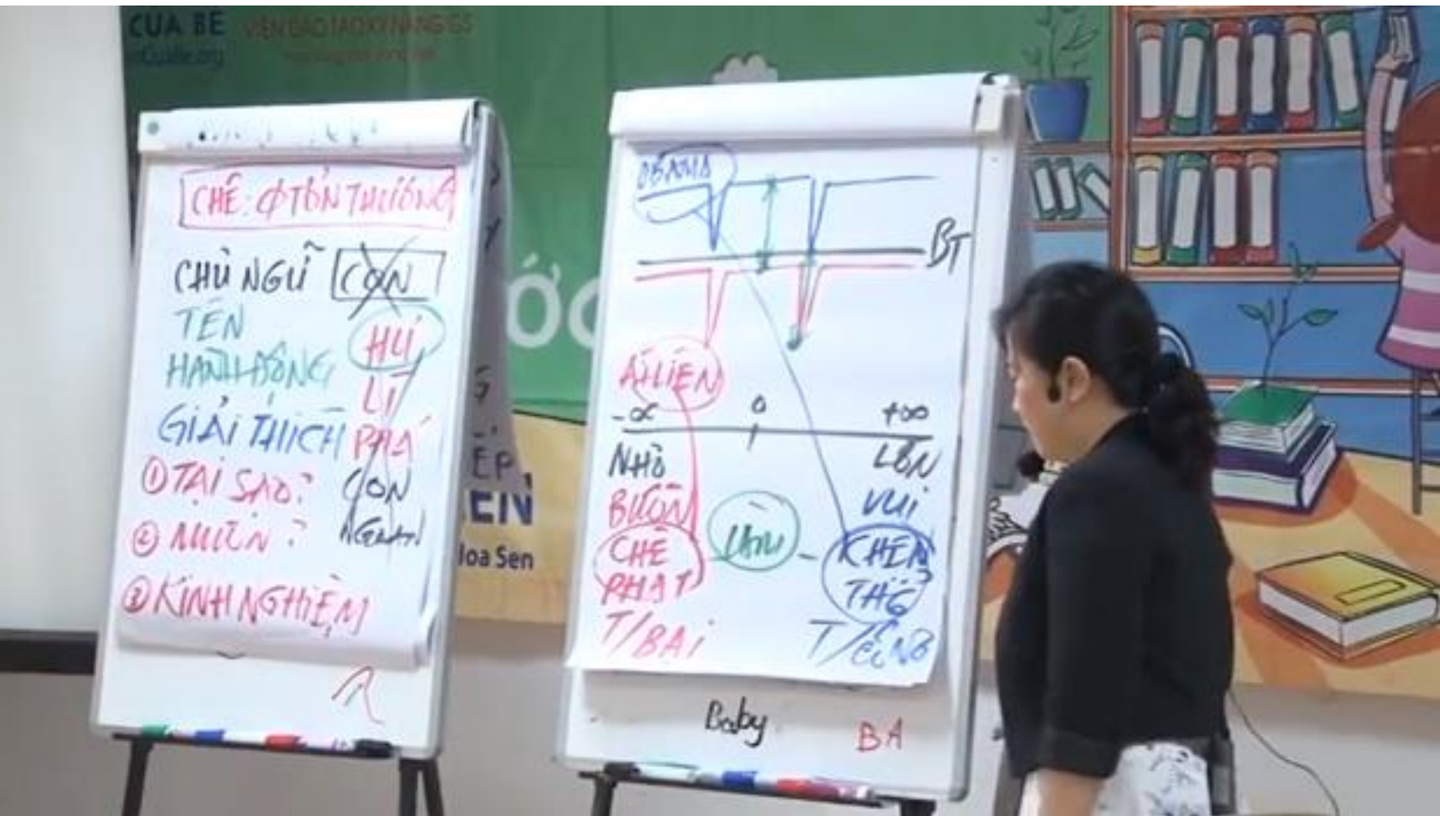
Khi tổng thống đầu tiên của Mỹ, ông Washington, rời bỏ quyền lực tống thống và giao lại cho người kế nhiệm, thì ông Vua ở Anh Quốc nói rằng "Hắn ta điên rồi. Hắn sẽ phải trả giá cho sự ngu ngốc của mình". Vua Anh thốt lên như vậy vì ông ta vẫn còn bị bó hẹp trong tư tưởng chậm tiến Vua-Tôi, vì trong cái khuôn khổ này, mất quyền lực là mất tất cả, tiền bạc, tài sản, địa vị, mất đất dung thân, thậm chí mất mạng. Vì vậy, vua không còn cách nào khác hơn là khư khư giữ lấy quyền lực bằng mọi giá.

Ngược lại, trong hệ thống Dân Chủ, suy nghĩ khác biệt, quan điểm đối lập là nguồn gốc của sáng tạo đột phá. Vì con người ta văn minh và tiến hoá hơn, họ hiểu rõ bản chất của sự việc hơn: đó là trong xã hội, có nhiều luồng suy nghĩ khác nhau, có nhiều quan điểm và lập luận khác nhau là cơ hội để có sự chọn lựa. Họ sẽ chọn luồng suy nghĩ hợp lý nhất để giải quyết từng vấn đề. Vì vậy, xã hội Dân Chủ khuyến khích sự hiện diện của nhiều tư tưởng khác nhau, vì càng có nhiều thì lựa chọn càng dễ dàng hơn. Trong xã hội Dân Chủ, người dân suy nghĩ độc lập, và chính phủ có nhiều lựa chọn.

Ví dụ: Có hai người chia nhau chai nước. Nếu theo lối Vua-Tôi độc tài, hai người bị buộc phải suy nghĩ theo một lề lối mà thôi, cho nên cả hai cùng thấy "quyền lợi" chỉ có nghĩa là nước để uống. Cả hai sẽ chia đôi phần nước, chia không đều thì sẽ xung đột, và vứt cái vỏ chai.

Nếu theo Dân Chủ, hai người không bị ràng buộc tư tưởng, họ sẽ suy nghĩ khác nhau. Người A thì thấy "quyền lợi" là nước để uống, nhưng Người B thì thấy "quyền lợi" chai để tái chế. Hai người này không cần phải chia chác, cũng không cần phải tranh đoạt vì đối với A, chai là đồ bỏ, B lấy chai không ảnh hưởng gì đến quyền lợi của A. Ngược lại, với B, nước không quan trọng, A lấy nước, B không quan tâm.

BIỂU ĐỒ TINH THẦN

Chúng ta thường thấy là trẻ em Việt Nam, nếu không làm gì sai thì không bị la mắng nhưng cũng chẳng được khen thưởng. Khi làm việc sai, hễ sai là bị la rầy ngay, dù là việc rất nhỏ. Đó là chưa kể đến việc là khi Cha mẹ bực bội điều gì thì đổ hết lên đầu con, la rầy những chuyện mà ngày thường khi không bực bội, cha mẹ không hề la rầy. Ngược lại, trong những gia đình trung lưu có trình độ Tây phương thì cha mẹ luôn luôn khen tặng khi con không làm lỗi, và không la mắng chỉ phân tích những lỗi thường xuyên thôi, lỗi lâu lâu một lần thì họ bỏ qua.

Trong câu chuyện này, có 2 bé, một bé lớn lên trong môi trường Vua-Tôi độc tài của Việt Nam, biểu diễn bằng đường màu đỏ (tạm gọi là bé Việt) và một bé lớn trong môi trường Dân Chủ của Tây phương, biểu diễn bằng đường màu xanh (tạm gọi là bé Tây). Đường màu đen ở giữa là biểu diễn của tinh thần bình thường, không vui, không buồn, khi vui thì tinh thần ở trên đường màu đen, khi buồn thì tinh thần ở dưới đường màu đen.

Phần đường ngang màu xanh nằm trùng trên đường màu đen nghĩa là bé Tây cũng thường xuyên đi học đúng giờ, cha mẹ Tây, khen ngợi “con giỏi quá, con không đi trể, con đi đúng giờ” cho nên bé vui, tinh thần bé phấn chấn, vì vậy đường biễu diễn tình cảm màu xanh lúc này thì cao hẳn lên trên đường đen. Lâu lâu, bé Tây cũng đi trễ như bé Việt nhưng cha mẹ Tây không la rầy lỗi lâu lâu một lần, họ chỉ nhắc nhở nhẹ nhàng. Khi được nhắc nhở nhưng không khen tặng thì bé Tây không buồn, nhưng cũng không vui, tinh thần bình thường, cho nên đường biểu diễn tình cảm màu xanh, có vài chỗ thấp xuống trùng với đường đen, ý là tinh thần bé Tây lúc này bình thường.

Nếu chúng ta so sánh đường xanh và đường đỏ, chúng ta sẽ thấy đường xanh luôn luôn ở vị trí cao hơn đường đỏ. Tức là tinh thần của bé Tây luôn luôn cao hơn tinh thần của bé Việt trong mọi trường hợp, dù là đi học đúng giờ hay đi trễ. Khi đi học đúng giờ, bé Tây được khen, tinh thần lên cao, bé Việt không được gì hết tinh thần bình thường. Lâu lâu đi trễ, bé Tây không bị la rầy, tinh thần bình thường, bé Việt bị la rầy, tinh thần xuống thấp.

Khi đọc tới đây có ai cảm thấy xót xa cho tuổi thơ của chính mình và của con mình không? Tôi là đã lớn lên như vậy, và tôi đã chứng kiến bao nhiêu trẻ em cùng lứa, những thế hệ đi trước và đi sau mình ở Việt Nam cũng lớn lên như vậy đó. Chúng ta là nạn nhân của lối giáo dục đã quá kém cỏi và chậm tiến. Chúng ta lớn lên trong chê bai, trách móc, la rầy, đánh đập… ít hoặc nhiều. Tuổi thơ của chúng ta đầy nước mắt trong khi những đứa trẻ Tây phương lớn lên trong tuổi thơ đầy tiếng cười.

Giữa hai cách hành xử: một là chê phạt lỗi lầm, không nói gì khi không làm lỗi hoặc làm tốt, hai là khen khi không làm lỗi, thưởng khi làm tốt, thì kết quả ngắn hạn đều giống nhau. Đứa trẻ Việt sợ bị chê phạt vì đi trễ nên sẽ cố gắng đi học đúng giờ thường xuyên. Đứa trẻ Tây vì muốn được khen thưởng cũng cố gắng đi học đúng giờ thường xuyên. Song, kết quả dài hạn sẽ ngược hẳn nhau. Đứa trẻ Việt thường xuyên bị chê phạt sẽ có xu hướng hành động vì sợ hãi trở nên nhút nhát, e dè, không dám chấp nhận rủi ro, sợ khó khăn, ngại va chạm, sợ trách nhiệm còn đứa trẻ Tây, thường xuyên được khen thưởng sẽ có xu hướng hành động vì muốn có kết quả, can đảm, dám chấp nhận rủi ro, va chạm, đương đầu với khó khăn và trách nhiệm.

Chúng ta đều biết rằng những việc quan trọng thì thường khó khăn, nhiều trách nhiệm, nhiều rủi ro, vì vậy khi thành công nó mới vinh quang. Vậy thì, những đứa trẻ Việt lớn lên trong sợ hãi, ngại rủi ro, ngại khó khăn, sợ trách nhiệm, chúng có dám đảm nhận việc quan trọng không? Vậy thì làm sao nhận được sự vinh quang?

Một đứa trẻ thường xuyên bị phạt, ít nhận được lời khen thì sẽ hay cảm thấy sợ hãi, lo lắng, thiếu tự tin. Khi lớn lên, chúng rất có thể sẽ sợ đối mặt với khó khăn, sợ trách nhiệm, không dám làm những việc mà mình cho là khó, gặp thất bại sẽ rất khó để đứng lên… Điều này cũng giống như một chiến binh chưa ra trận đã nghĩ đến việc thất bại.

Còn với đứa trẻ hay được khen thì tự tin, không ngại khó, tinh thần sẵn sàng đối mặt với thử thách và sự tự chủ của nó luôn cao. Tinh thần này cũng giống như một chiến binh từng trải trận địa, sẵn sàng xông lên dù đối phương có lớn mạnh đến thế nào. Tinh thần mạnh mẽ là yếu tố quan trọng nhất của thành công, bởi dù chúng ta có bao nhiêu kỹ năng, bao nhiêu công cụ, mà chúng ta không có tinh thần, thì chúng ta không có động lực để sử dụng những công cụ và kỹ năng đó.

Có thể nói, đứa trẻ lớn lên trong môi trường bạo lực về thể xác hay tinh thần đều bị ảnh hưởng đến thành công và hạnh phúc trọn đời. Nếu ai đó cho rằng bạo lực là không chính đáng nhưng vẫn có một vài trường hợp là ngoại lệ, tức là có một vài trường hợp thì dùng bạo lực là chính đáng, điều này cũng giống như việc bạn đã đặt một chân lên con thuyền từ chối bạo lực, chân kia còn với với tiếc nuối con thuyền bạo lực. Hai chân hai con thuyền thì chẳng bao lâu sẽ bị bất thăng bằng mà rơi xuống nước.

Bởi vậy, tất cả chúng ta, ai cũng cần phải dứt khoát đặt cả hai chân lên con thuyền từ chối bạo lực. Từ chối bạo lực trong mọi hoàn cảnh, mọi vấn đề, mọi lúc, mọi nơi thì phương pháp dạy con Kỷ Luật Không Nước Mắt mới có cơ hội thành công, và con cái chúng ta mới có cơ hội phát triển vượt tiềm năng của mình, dân tộc chúng ta mới có cơ hội vươn lên sánh vai cùng các cường quốc năm châu.

CAM KẾT TỪ CHỐI BẠO LỰC

Hãy thử tưởng tượng một chiếc ao, nước trong veo, nhưng trên mặt bị phủ đầy bèo. Chúng ta muốn nhìn thấy đáy thì chúng ta ném một hòn sỏi xuống để bèo dạt ra mà nhìn thấy đáy, nhưng một lát sau, bèo lại phủ lại. Muốn bèo không bao giờ phủ lại, chúng ta cần phải liên tục thả những viên sỏi xuống ao, dần dần bèo sẽ không những không phủ lại mà còn dạt sang bờ và chìm hẳn xuống đáy để mặt hồ luôn luôn trong suốt.

Bèo phủ mặt ao là biểu tượng cho bạo lực, và những hòn sỏi là biểu tượng cho lối sống từ chối bạo lực. Như vậy, một vài hòn sỏi là cái cách mà chúng ta sử dụng phương pháp Kỷ Luật Không Nước Mắt ở nơi này nhưng lại không dùng nơi khác, dùng trường hợp nhưng lại không dùng trường hợp khác, dùng hoàn cảnh này, nhưng lại không dùng hoàn cảnh khác. Mặt khác, những hòn sỏi được ném liên tục xuống ao chính là biểu tượng lối sống –Từ chối bạo lực trong mọi mặt của cuộc sống, mọi lúc, mọi nơi, mọi tình huống, với mọi người và mọi vật.

Song, thay đổi lối sống là điều không dễ dàng. Nếu như chúng ta không cam kết thì chúng ta dễ dàng rơi vào thói quen cũ. Cam kết nghĩa là dù gặp khó khăn, cản trở cách mấy cũng vẫn giữ lời cam kết, dù mệt mỏi chán chường đến đâu cũng không bỏ cuộc. Khi chúng ta không bỏ cuộc thì thành công chỉ là vấn đề thời gian thôi, sớm hay muộn thôi.

Bạn hãy nghĩ xem, đời sống hôn nhân khó hơn đời sống độc thân nhưng hằng bao thế hệ con người đã đi vào hôn nhân và hưởng được vị ngọt của hôn nhân là vì sao? Vì khi bước chân vào hôn nhân, chúng ta đã cam kết rất nhiều. Sáu tầng cam kết, đó là:

1. Cam kết với nhau, khi tỏ tình “anh yêu em, em yêu anh”
2. Cam kết với cha mẹ đôi bên trong đám hỏi
3. Cam kết với họ hàng, bạn bè trong đám cưới
4. Cam kết với chính quyền khi làm giấy hôn thú
5. Cam kết với tôn giáo, khi làm đám cưới ở Nhà Thờ hoặc Chùa …
6. Cam kết với bản thân “Anh nguyện yêu em suốt đời” hoặc “Em sẽ chờ anh mãi mãi”

Rõ ràng là sáu tầng cam kết này nó giúp cho người ta rất “ngại” bỏ cuộc, và vì vậy họ mới vượt qua được những khó khăn ban đầu khi mới bước chân vào hôn nhân và lối sống mới của gia đình.

Nếu bạn đồng ý với quan điểm này thì khi đọc đến đây hãy dành một phút cam kết, vì cam kết sẽ giúp bạn vượt qua khó khăn ban đầu của lối sống mới (từ chối bạo lực) và hưởng được vị ngọt của nó sau này.

Nếu bạn không cam kết thì không ai có quyền ép buộc bạn cam kết, hoặc nếu bạn cam kết nhưng không giữ lời, thì cũng chẳng có ai có quyền soi xét việc cá nhân của bạn để mà chê bai. Song, chúng ta có thể nói dối với cả thế gian này, nhưng không thể nói dối với chính mình. Vì vậy, lời cam kết với bản thân mới là lời cam kết mạnh mẽ và lâu bền nhất.

Tuy nhiên, không nên cam kết khi bạn chưa sẵn sàng hoặc không đủ khả năng giữ lời. Khi sẵn sàng, bạn hãy dành một phút, nhắm mắt lại, để tay phải lên ngực trái cam kết với chính mình và nói:

"Tôi, (tên là) xin cam kết từ chối bạo lực. Tôi xin cam kết theo đuổi triết lý và lối sống từ chối bạo lực. Tôi cam kết không sử dụng bạo lực để ép buộc người khác và không sợ hãi bạo lực mà làm bậy. Tôi xin cam kết tạo môi trường ôn hoà hạnh phúc cho con và gia đình tôi. Tôi xin cam kết không bao giờ bỏ cuộc".

Khi mở mắt ra, hãy dành thêm một phúc để chúc mừng chính mình vì bạn vừa mới đặt bước chân đầu tiên trên con đường từ chối bạo lực, và bạn vừa tham gia vào hành trình xây dựng một thế giới ôn hoà không bạo lực cùng với hàng trăm ngàn người Việt Nam và hàng triệu người trên thế giới. Họ đã thành công, chắc chắn bạn cũng sẽ thành công. Xin trân trọng ca ngợi và chúc mừng sự dũng cảm và lòng cam kết của bạn.

- HẾT-

TÌM HIỂU CÁC KHÓA DÀNH CHO CHA MẸ

Hãy luôn cập nhật những kiến thức mới nhất bằng cách thường xuyên truy cập trang web Bạn Của Bé hoặc tham gia các khóa học của Trần Thị Ái Liên trên đây.

TÌM HIỂU NGAY >>>

